Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXIV., št. 249 Ljubljana, torek 28, oktobra 1941-XX Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, Za inozemstvo 10 L.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Un incrociatore inglese affondato al largo delle coste marmariche

Attacchi nemici respinti dalle artiglierie al fronte di Tobruk — Successi delle truppe avanzate nello schacchiere di Gondar

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 27 ottobre il seguente bollettino di guerra n. 512:

In Africa settentrionale, sul fronte di Tobruk, mezzi meccanizzati inglesi, sono stati colpiti e respinti dal tiro delle nostre artiglierie. Al largo delle coste marmariche, bombardieri germanici hanno attaccato una formazione navale nemica affondando un incrociatore.

L'aviazione britannica ha bombardato Bengasi, Tripoli e Misurata. In questa ultima città è stato colpito un quartiere arabo: alcuni morti e feriti tra la popolazione locale. A Bengasi e Tripoli non gravi danni e nessuna vittima. Un apparecchio britannico tipo Blenheim è stato abbattuto da un unità contraerea tedesca: l'equipaggio è stato catturato.

In Africa orientale oltre le nostre posizioni avanzate le truppe dello scacchiere di Gondar hanno attaccato formazioni avversarie, che sono state inseguite e hanno subito perdite.

Angleška križarka potopljena ob obali Marmarike

Topništvo je na fronti pri Tobruku odbilo sovražne napade — Uspehi prednjih čet na gondarskem bojišču

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 27. oktobra naslednje vojno poročilo štev. 512:

V severni Afriki na tobruški fronti je naše topništvo obstreljevalo in zavrnilo angleške mehanizirane oddelke. Na širokem morju ob marmariški obali so nemški bombniki napadli neko sovražno pomorsko skupino in so potopili eno križarko.

Britansko letalstvo je bombardiralo Bengasi, Tripolis in Mizurato. V zadnjem imenovanem mestu je bila zadeta arabska četrt. Bilo je nekoliko mrtvih in ranjenih med domačim prebivalstvom. V Bengasiju in Tripolisu ni bilo težje škode in nikakih žrtev. Eno britansko letalo tipa Blenheim je sestrelila neka nemška protiletalska enota. Angleška posadka je bila ujeta.

V vzhodni Afriki so naše prednje čete preko naših položajev na bojišču pri Gondarju napadle sovražnikove skupine ter jih zasledovale, pri čemer je imel sovražnik izgube.

Z operacijskega področja, 28. okt. s. V soboto ob kasni večerni uri je skupina nemških bombnikov in strmoglavcev v bližini Soluma napadla formacijo angleških vojnih ladij, med katerimi je bila tudi neka križarka. Pri prvem navalu je neko strmoglavsko letalo zadelo križarko s težko bombo na krmi, tako da je bila hudo poškodovana in je na njej izbruhnil požar. Pri drugem navalu je neko bombno letalo spet s težko bombo zadelo isto križarko, tako da se je potopila. Na odseku pri Tobruku so italijanske prednje čete gladko odbile sunek sovražnih oklopnih avtomobilov, ki so se skušali približati njihovim postojankam.

Odlikovani pomorščaki

Neapelj, 28. okt. s. Tu se je mudil načelnik glavnega generalnega stana. Na javnem zborovanju je v prisotnosti državnih podtajnikov mornariškega ministrstva generala Riccardija, letalskega ministrstva generala Pricola in za trgovinsko mornarico De Marsanicha izročil mnogim mornariškim oficirjem in mornarjem italijanske in nemške trgovinske mornarice odlikovanja za njihova posebno junaška dejanja. General Cavallero je imel ob tej priliki govor, v katerem jih je navdušeno pozdravil in je izjavil, da smatra Duce pogumno in vztrajno delo trgovinske mornarice za življenjsko pomembno za dosego zmage. Trgovinski mornarji se morajo čutiti pred lastnimi družinami ponosne, da služijo domovini, kakor borci v prvi bojni črti. Nazadnje je izrazil svoje prepričanje, da bodo mornarji vztrajali pri svojem delu zvesto in z dušo, kakor so bili to doslej ter z zavestjo, da tudi oni pripadajo oboroženim silam osi, ki so pod neposrednim poveljstvom Duceja in Hitlerja na pohodu naravnost proti največji zmagi vseh časov.

Žrtve letalskih napadov

Rim, 28. okt. s. Pri letalskem napadu na Licato je bilo pretekli petek 13 ljudi ubitih, 18 pa ranjenih. Včeraj je bil objavljen točen seznam vseh žrtev.

Nemško vojno poročilo

Prodiranje na vzhodu se nadaljuje — Italijanske čete zavrnile vse sovražne protinapade — Povečan pritisk na Moskvo in Petrograd

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 27. okt. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Napadalne operacije na vzhodu so prinesle kljub neugodnim vremenskim razmeram nova napredovanja.

V Doneški kotlini so italijanske čete izjalovile poskus, da bi se zavleklo s protinapadi naše napredovanje. Sovražnik je bil s hudimi krvavimi izgubami vržen nazaj in je pustil več sto ujetnikov v rokah naših zaveznikov.

Pred angleško vzhodno obalo so bojna letala preteklo noč napadla sovražni konvoj med The Washom in izlivom reke Humber. Pri tem so potopila 8000-tonski tovorni parnik in zadela tri nadaljnje velike trgovske ladje tako hudo, da se lahko računa tudi z njihovo izgubo. Drugi letalski napadi so bili naperjeni proti pristaniškim ozemljem v vzhodni in jugovzhodni Angliji.

Nemška strmoglavna letala so v noči na 26. oktobra pred severnoafriško obalo z bombnim zadetkom v polno potopila večjo angleško bojno ladjo.

Sovražnik je metal zadnjo noč bombe na razne kraje v severnozapadni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je imelo predvsem v Hamburgu in Bremenu izgube na mrtvih in ranjenih. Devet angleških bombnikov je bilo sestreljenih.

Major Oesau, poveljnik neke letalske eskadrile, je dne 26. oktobra izvojeval svojo 100. zmago v zraku.

Vdor v utrjene postojanke

Berlin, 28 okt. s. Preteklo soboto je neki nemški pehotni polk, ki so ga podpirali tanki, predrl skozi močno utrjene postojanke zapadno od Moskve. V vrzel, ki so jo napravili nemški tanki po hudi borbi, so se takoj usule motorizane čete in do večera so bile uničene vse sovražne baterije in premagan ves sovjetski odpor v rovih in strojniških gnezdih na tem odseku bojišča. Sovražne čete so bile obkoljene od oddelkov pehote. Pri zasledovanju sovjetskih čet je bilo uničenih mnogo njihovih tankov.

Borba za Petrograd

Stockholm, 28. okt. s. Poslednje vesti kažejo, da se je bitka okrog Petrograda spet silno razvnela. Posebno hude borbe so v teku severno od Šliseljburga, kjer si Rusi na vse način prizadevajo, da bi si izvojevali prehod za svoja ojačenja. V borbe posegajo tudi oboroženi civilisti. Pomanjkanje živeža v Petrogradu žanje ogromne žrtve med civilnim prebivalstvom. Edini, ki redno prejemajo hrano, so vojaki petrograjske garnizije. Dan za dnem umira na stotine ljudi od lakote. Trupla polagajo v velike skupne grobove v parkih in po travnikih okrog mesta.

Boljševiško uničevanje

Stockholm, 28. okt. s. Sovjetski voditelji so enako, kakor za Moskvo, odredili, da je treba tudi v Petrogradu uničiti vsa javna in civilna poslopja, brez vsakega obzira do civilnega prebivalstva, preden bi se morale sovjetske čete umakniti iz mesta. Deloma se ta načrt že izvaja. Rušijo se šolska poslopja, uradi, tovarne, skladišča življenjskih potrebščin, hlevi, itd. Sovjetski poveljstvi v Moskvi kakor v Petrogradu sta prejeli v ta namen celo točne načrte z označenimi stavbami, ki se morajo pognati v zrak.

Sovjetska propaganda

Rim, 28. okt. s. V Moskvi so objavili za inozemstvo naslednjo vest: Koncertna sezona se bo otvorila prihodnjo soboto v vseh mestnih glasbenih dvoranah. Prijave abonentov so dosegle nov rekord.

Ta vest bi se lahko ironizirala in osmešila na tisoč načinov, toda le eno je pač treba poudariti, kako nespametna je sovjetska propaganda. V trenutku, ko pokajo cele tone bomb po okolici mesta, ki ga hoče Stalin v svojem slepem cinizmu braniti preko vsake mere, skuša boljševiška propaganda prepričati svet, da se v sovjetskem glavnem mestu nadaljuje redno, nad vse normalno ali kar že celo veličastno življenje.

Vojna na zapadu

Berlin, 28. okt. s. Po podrobnih informacijah nemške polslužbene agencije je nekaj angleških bombnikov v noči na ponedeljek prodrlo nad severno Nemčijo in z rušilnimi ter zažigalnimi bombami bombardiralo posebno stanovanjske okraje nekaterih mest. Bombe so napravile le neznatno gmotno škodo. Zadet ni bil noben vojaški ali vojnogospodarski objekt. Pet angleških letal je bilo sestreljenih.

Nemška bojna letala so v omenjeni noči na morju vzhodno od Anglije napadla močno zaščiten vojaški konvoj in posrečilo se jim je potopiti 8000 tonski parnik, tri nadaljnje ladje z 8500 tonami pa poškodovati.

V XX. leto fašistične ere

Danes slavi fašistična Italija svoj največji praznik: praznik, ko je Fašizem izvršil svoj znameniti pohod na Rim in prevzel državno oblast v svoje roke.

Od tedaj je minilo 19 let in fašistični režim v Italiji stopa pod vodstvom svojega Duceja z današnjim dnem v 20. leto svojega obstoja. V tem času je fašizem izgradil povsem nov državni, socialni, gospodarski in politični sistem ter se tudi na mednarodnem področju uveljavil kot nova svetovna sila, ki kuje nove oblike mednarodnega sožitja in ustvarja novi red ki naj narodom dokončno zagotovi konstruktiven in miren razvoj.

Po Ducejevi zamisli je fašistična doktrina »doktrina akcije«, ki skuša vsa svoja dognanja v praksi uresničiti. Zato je bil fašizem od prvega dne dalje »praksa in misel«, kakor je to zapisal Mussolini v svoji »Doktrini fašizma«. V tej knjigi je Duce ugotovil med drugim:

»Leta pred pohodom na Rim so bila takšna, da potreba dejanj ni dopuščala doktrinalnih iskanj ali popolnih dognanj. Borili smo se v mestih in na deželi. Debatirali smo, toda znali smo tudi umirati. Nismo imeli izdelane, v poglavja in na paragrafe razdeljene, do dna preštudirane doktrine; a nadomeščala jo je odločilnejša stvar: vera. Kljub temu pa bo vsakdo, kdor se spominja vrste knjig, člankov, resolucij na skupščinah, večjih in manjših govorov, kdor ume iskati in izbirati, spoznal, da so bili položeni temelji doktrine ko je vihrala borba. Prav v tistih letih se je tudi fašistična misel gradila, diferencirala in uravnavala v svojo organizacijo.«

Spričo velikega reformnega dela, ki ga je fašizem izvršil na vseh področjih javnega življenja, je Mussolini že pred leti lahko zapisal o njegovih zgodovinskih stvoritvah: »Danes je fašizem povsem izoblikovan ne le kot režim, ampak tudi kot doktrina«. To besedo je razumeti tako, da ima danes fašizem, ko izvršuje kritiko samega sebe in drugih, svoje točno stališče, svojo možnost sklicevanja — in torej tudi vodstva — spričo vseh problemov, ki težijo v stvareh ali v miselnostih narode sveta«.

Fašistična revolucija je tako globoko posegla v italijansko življenje in tako globoko prerodila in prenovila državno organizacijo, da je danes pojem fašistične Italije tesno spojen s pojmom Italije sploh in si enega naziva brez drugega ne moremo več predstavljati.

Poglavitni steber fašistične doktrine je po Mussoliniju pojmovanje Države, njenega bistva, njenih nalog in njenih smotrov. Za fašizem je Država nekaj absolutnega, spričo nje so posamezniki in skupine nekaj relativnega. Toda to novo pojmovanje ne pomeni, da bi hotel fašizem pehniti svet v dobo izpred leta 1789. Nazaj ni poti, je zapisal Mussolini sam in zraven pripomnil: »Monarhični absolutizem je umrl, z njim vsako cerkvenjaštvo. Tako so umrli fevdalni privilegiji ter razdelitev v neprodirne in med seboj neobčutoče razrede. Načelo fašistične avtoritarnosti nima ničesar skupnega s policijsko državo. Stranka, ki totalitarno vlada kakemu narodu, je v zgodovini nekaj novega. Sklicevanje in primerjanje je nemogoče. Iz ruševin liberalnih, socialističnih in demokratskih naukov črpa fašizem tiste elemente, ki imajo še življenjsko vrednost.«

Tako se fašizem, ko vstopa v svoje 20. leto tvornega dela, pojavlja kot velika prerodna sila vsega dosedanjega italijanskega življenja. Zato je razumljivo, da praznuje Italija današnji dan kot enega svojih največjih praznikov.

Svečanost v Berlinu

Berlin, 28. okt. s. Na dan pred obletnico pohoda na Rim so v Berlinu svečano otvorili novo poslovno leto italijansko-nemškega društva. Svečanosti so se udeležili zastopniki civilnih in vojaških oblasti ter narodno socialistične stranke, pa tudi predstavniki umetniških, znanstvenih in vobče kulturnih krogov. Svečanost so priredili v letalskem domu. Potekla je v duhu navdušene manifestacije italijanskega in nemškega prijateljstva ter solidarnosti. Med drugimi so bili prisotni italijanski veleposlanik Gino Alfieri, von Tschammer und Osten, ministri Todt, Meisner, Frick, državni podtajnik zunanjega ministrstva Weiss in mnoge druge osebnosti iz zunanjega in propagandnega ministrstva. Nadalje vojaški ataše italijanskega veleposlaništva, generalni konzul inspektor fašističnih organizacij v Nemčiji, tajnik fašistične organizacije v Berlinu in drugi.

Amnestija v Grčiji

Atene, 28. okt. s. Za obletnico pohoda v Rim je vrhovni poveljnik italijanskih oboroženih sil ukrenil amnestijo in odpust kazni Grkom, ki so bili obsojeni v smislu kazenskih določb dosedanjih razglasov in občega kazenskega zakona, zaradi kakršnih koli prestopkov in zločinov. Onim, ki so bili obsojeni na manj kot dve leti ječe od vojaških sodišč, je bila kazen docela odpuščena.

Proslave v tujini

Linz, 28. okt. s. V Linzu, Gradcu, Kapfenbergu in Leobnu so italijanski delavci, ki so zaposleni v Göringovih tovarnah in drugih industrijskih podjetjih, praznovali 19. obletnico pohoda v Rim. V Linzu je na njihovem zborovanju govoril nacionalni svetnik Pasquale Palladino, v Gradcu, Kapfenbergu in Leobnu pa nacionalni svetnik Alfonso Virdia. Na vseh zborovanjih so italijanske delavske množice priredile navdušene ovacije Duceju, fašistični Italiji in zavezniški Nemčiji.

Rio de Janeiro, 28. okt. s. V italijanskem domu so včeraj s posebno svečanostjo proslavili obletnico pohoda na Rim. Svečanosti je prisostvovala množica braziljskih Italijanov. Na zborovanju so s fašistično disciplino in velikim navdušenjem manifestirali za Duceja.

Tirana, 28. okt. s. Obletnico pohoda na Rim bodo danes proslavili po vsej Albaniji z velikimi svečanostmi in fašističnimi nabori. Popoldne bodo v Draču v prisotnosti kraljevega namestnika županu svečano izročili pomorski prapor, ki ga je mestu darovala genovska mestna občina.

*

Odmev pontinskih svečanosti

Berlin, 28. okt. s. Vsi listi so objavili obširna poročila o včerajšnji manifestaciji v Littoriji in Ducejevih izjavah. Ob tej priliki podrobno opozarjajo na ogromno delo, ki je bilo dovršeno z osušitvijo Pontinskega polja in na druge velike fašistične realizacije na socialnem in gospodarskem polju. Italijanski narod je sedaj strumno na poti nasproti ciljem, ki jih je določil Duce. Ti cilji niso daleč, ker ni več daleč zmaga, za katero so se in se še bore najboljši sinovi fašistične Italije.

Duce, pravi »Deutsche Allgemeine Zeitung«, je govoril obdelovalcem nekdanjih močvirij v lapidarnem stilu, ki je značilen za vse njegove govore. Ljudje, ki so ga poslušali, so bili iz vrst nekdanjih bojevnikov in so se že spričo te okoliščine dali manifestaciji poseben značaj. Italijanski narod je znal vedno zgrabiti za meč, kadar mu je bilo treba braniti svojo pravico do življenja. Nekdanji borci so uveljavili to svojo voljo tudi sedaj z ogromnimi osuševalnim delom. Tudi sedaj se drugi vojaki fašistične Italije bore na raznih frontah, na Sredozemskem morju, v Afriki, v Rusiji ob strani nemških tovarišev za pravice italijanskega naroda do življenja in za obnovo blagostanja na kontinentu. Prav včeraj je bila v nemškem vojnem sporočilu objavljena vest o važnih uspehih italijanskih oboroženih sil, ki pričajo o vojaških vrlinah fašističnega naroda. Ta narod se bo boril v smislu Ducejevega gesla do zmage.

Stockholm, 28. okt. s. Ves tisk opozarja na pomembne izjave, ki jih je Duce podal v Littoriji in na značaj manifestacij, v okviru katere so postali kmetje na Pontinskem polju lastniki zemlje, ki jo obdelujejo.

Atene, 28. okt. s. Ducejev govor v Littoriji je bil objavljen v vseh grških listih, ki opozarjajo na železno voljo italijanskega naroda, da se bori do zmage. Vsi listi so objavili tudi uvodnike, v katerih poveličujejo pohod na Rim.

Razmejitev med Hrvatsko in Črno goro

Zagreb, 28. okt. s. Včeraj opoldne je bila v prisotnosti Poglavnika podpisana italijansko-hrvatska pogodba o mejah med kraljevino Hrvatsko in Črno goro. Za Italijo sta pogodbo podpisala Ekscelenca Pietromarchi kot zastopnik zunanjega ministra Ciana ter italijanski poslanik v Zagrebu Casertano, za Hrvatsko pa zunanji minister dr. Mladen Lorković in hrvatski poslanik v Rimu Perić.

Oddelek Poglavnikove telesne straže je italijanskim zastopnikom izkazal časti, ko so prispeli h podpisu pogodbe. Pogodba pravi:

Besedilo pogodbe

Italijanska in hrvatska vlada želita s skupnim sporazumom in v duhu prijateljskih odnošajev ter sodelovanja med njimi določiti meje med Kraljevino Hrvatsko in Črno goro, ki se je obnovila ob razsulu bivše jugoslovenske države v skladu z željami črnogorskega naroda. Zato so se sporazumeli kakor sledi:

Člen 1. Meja med kraljevino Hrvatsko in Črno goro gre s področja Dobričeva na severnem koncu meje, ki je bila določena že z rimsko pogodbo z dne 18. maja 1941, po stari meji med nekdanjim avstro-ogrskim cesarstvom ter Črno goro in Srbijo iz leta 1914. do vrhov Kljuna-Glava [illegible] 1082), kjer je tromeja med Črno goro, Hrvatsko in Srbijo.

Člen 2. Posebna italijansko-hrvatska komisija bo v najkrajšem času na terenu dokončno meje v smislu čl. 1. Dokončna določitev meje bo izvedena v duhu enakosti, pri čemer se bodo upoštevale zemljepisne okoliščine, gospodarske potrebe in prometne zveze. Popravki se bodo glede na določbo prejšnjega člena izvedli tako, da bodo eliminirane prevelike krivulje, ne da bi se prejudiciral položaj naselij. Železniška proga Bileća-Trebinje ostane na hrvatskem ozemlju.

Člen 3. Pogodba se uveljavi s podpisom.

V potrdilo tega so primerno pooblaščeni zastopniki podpisali to pogodbo v dveh izvodih v italijanščini in hrvaščini. V primeru nesporazuma med obema državama bo veljalo besedilo pogodbe v italijanščini.

Sklenjeno v Zagrebu, 27. oktobra 1941.

Zagreb, 28. okt. s. Vest o sklenitvi nove pogodbe med Italijo in Hrvatsko o mejah s Črno goro so objavili listi na prvem mestu v svojih večernih izdajah. Hkratu so objavili tudi sliki Duceja in Poglavnika. »Novi list« in »Hrvatski Dnevnik« pravita v svojih komentarjih, da so se sedaj definitivno določile hrvatske meje na osnovi enakih načel, kakor so se uveljavila pri določitvi meja s Srbijo. Določena je bila stara zgodovinska hrvatska meja na jugu države. Fašistična vlada je pokazala tudi ob tej priliki vse svoje simpatije in razumevanje za hrvatska vprašanja, ki so značilna za odnošaje med Italijo in Hrvatsko. Najnovejša pogodba pomeni velik korak nasproti mednarodni konsolidaciji in nadaljnjemu razvoju sodelovanja Hrvatske s silami osi.

Veliko zanimanje za „mano“

Mnogi se sprašujejo, ali bi res kazalo prihodnje leto pri nas pridelovati sojo — Izkušnje naših strokovnjakov in kmetov — Letošnji pridelek

Ljubljana, 28. oktobra.

Mnogo govorimo in pišemo o soji, vendar še premalo. Čas bi že bil, da bi zdaj ne govorili več o nji, temveč da bi jo raje pridelovali. Zanimanje za to mano je vedno večje med našimi kmeti. Vendar so doslej zvedeli še mnogo premalo o soji, da bi se jo upali saditi brez primernih izkušenj. Nekateri so tudi že delali poizkuse in nekaj jih je bilo zelo razočaranih. Tako je tudi treba računati s propagando proti pridelovanju soje. Včasih so pridelovanje soje pri nas odsvetovali tudi nekateri strokovnjaki. Toda javnost je še mnogo premalo poučena o dosedanjih izkušnjah s pridelovanjem soje pri nas ter o delu strokovnjakov v zadnjih letih. Ko bi bila doslej propaganda za pridelovanje te mane v pravem času živahnejša, smotrna in praktična, bi je najbrž letos pridelali že toliko, da bi tovarne olja začele izdelovati jedilno olje. Do pomladi bi bilo treba razčistiti to vprašanje, ali naj prihodnje leto naši kmetje začno pridelovati v večjem obsegu sojo ali ne. Če bomo začeli o tem razpravljati šele spomladi, bo zopet prepozno. Do pomladi bi bilo treba tudi poskrbeti seme. Pristojna kmetijska ustanova bi lahko napravila v tem pogledu zelo mnogo; potrebno bi bilo, da bi uvedla vsaj poizkusno pridelovanje soje v vseh občinah naše pokrajine.

KAJ PRAVIJO PRIDELOVALCI

Morda mislite, da je pridelovanje soje pri nas novost. Posamezni naši pridelovalci jo pridelujejo že celo desetletje, nekateri pa že dalje. Pridelujejo jo v raznih slovenskih pokrajinah. Letos — kakor tudi že prejšnja leta — so jo pridelovali tudi v ljubljanski okolici in na področju ljubljanske občine. Tako jo pridelujejo n. pr. na Ljubljanskem polju že več let za živinsko krmo. Poročali smo tudi da posestnik Perko iz Šiške prideluje na ljubljanskih tleh sojo že nad 10 let. Letos jo je pridelval na Brdu, na slabši zemlji, kjer bi najbrž ne mogel pridelati kaj prida česa drugega. Razen tega zemljišče po svoji legi, nagnjeno na severno stran tudi ni posebno priporočljivo za sojo, ki potrebuje mnogo solnca, vendar je bil pridelek zadovoljiv. Doslej naši pridelovalci niso posvečali kakšne posebne pozornosti soji, ki so jo pridelovali. Sprevideli so, da uspeva kolikor toliko na vsaki zemlji, zato pri izbiri kraja za njo niso bili izbirčni. Tudi gnojili ji niso vedno mnogo, čeprav se je izkazalo, da tudi soji bolj prija bolje obdelana in pognojena zemlja ter da rodi na nji mnogo bolj. Soja je bila pač eden postranskih pridelkov, namenjena le za živinsko krmo. Če so jo pa že začeli pridelovati, pridelovanja niso opustili, kajti sprevideli so, da je izvrstna živalska krma. Krave, pitane s sojo, so dajale mnogo več mleka. Prašiči, opitani s sojo, so se naglo zredili, prej, kakor če bi jih pitali s koruzo. Naši pridelovalci pa niso pridelovali soje za prodajo in nekaterim se ni niti sanjalo, kaj vse ta čudovita rastlina lahko da in kako zelo jo cenijo industrija.

KAKO SO JO PRIDELOVALI

Ing. Cizej je pridelval dolga leta sojo uspešno v Savinjski dolini. O svojih uspehih je poročal v »Kmetovalcu«. Pravi, da soja ljubi nekoliko težjo vlažnejšo zemljo, ki jo je treba zorati jeseni ali pozimi, da se napije čez zimo vlage ter da je bolje predelana. Njivo so gnojili s hlevskim gnojem ali z nitrofoskalom. Sojo so sadili kakor fižol po 1 do 2 zrni v jamico. Soja dobro kali, priporočljivo je pa, da jo pred sajenjem namočimo. Obdelovanje se ne razlikuje od dela pri drugih okopavinah. Če je soja posajena na primerni legi, dozori septembra in rodi obilno. Lani so našteli v enem samem grmu 203 zrna. Pridelovali so vrsto z rumenkastim podolgovatim semenom. Ko dozori, sojo populijo in povežejo v snope. Stročje ne razpoka kmalu, zato s spravljanjem lahko čakajo, dokler ne odpade vse listje. Mlatilnica jo omlati zelo hitro in čisto. Zdrobljeno slamo, ki vsebuje mnogo beljakovin, živina rada žre. Iz suhega zrnja so napravili na domačem mlinu zdrob. Iz nekoliko ovsa in sojinega zdroba so kuhali juho za prašiče. Sojino zrno vsebuje do 20% tolšče, kar je nekaj izrednega med rastlinskimi živili. Če se je nekaj te juhe razlilo čez rob pri kuhanju, je dišalo povsem po pripaljenem olju. — Soja ni izbirčna za zemljo, pravi ing. Cizej, in dobro uspeva, če lega ni preveč senčna. Daje mnogo boljše uspehe kakor lupina, ki rodi slabo, kar se je izkazalo pred leti v Ponovičah. Redilnost lupine je pa tudi mnogo manjša od soje. Pridelek soje na ha je znašal v Savinjski dolini približno 20 stotov.

POIZKUSNO PRIDELOVANJE V LJUBLJANI

O poizkusnem pridelovanju soje v Ljubljani je poročal letos v »Kmetovalcu« ing. Zaplotnik. Sojo so sejali v letih 1932, 1933, 1934 in 1935. Pozneje poizkusov niso več nadaljevali zaradi drugačnih navodil. L. 1933 so jo sejali v Mestnem logu, na zemlji, ki sicer ni barska, a trpi močno od vlage. Vsa druga leta so jo pridelovali na Bokalcah, na srednje težki zemlji. V začetku so delali poizkuse s tremi vrstami, zadnji dve leti pa s štirimi. V rasti in dozorevanju med posameznimi vrstami ni bilo znatnih razlik. Vse vrste: z drobnim podolgastim zrnjem in s temnim obročem ob popku, rumena debelozrnata, rumena drobnozrnata in črna »Platter soja« — so vse dozorele ob pravem času v vseh letih. Pomlad l. 1933. je bila mokra in v Mestnem logu je propadlo prav vse — lep sortiment fižola, precejšnja kolekcija krompirja, jari ječmen in oves, samo soja jim je ostala, čeprav so jo sejali bolj zato, da bi napolnili praznino ter da bi mimogrede videli, kakšna bo. Niti zajci, ki se sicer radi spravijo nad fižol, se je niso lotili. Ko so sojo pospravili, je bila zemlja v tako dobrem stanju kakor še ne za nobeno drugo rastlino; soja namreč zelo malo izčrpa zemljo. Prisvaja si s svojimi korenskimi glivicami dušik iz zraka kakor vse metuljnice. Težavi, ki sta se pokazali pri pridelovanju, sta bili: soja spomladi počasi raste in jo je treba dobro prekopavati, da je ne duši plevel; druga težava je, da se stročje nerado odpira in je luščenje z rokami zamudno. — Pridelali so 800 do 1500 kg suhega zrnja na ha. Niso cepili ne zemlje in ne zrnja z glivicami soje. Soja namreč v začetku ne rodi posebno dobro, dokler si v zemlji čez leta ne pridobi svojih glivic, zato jo nekateri cepijo z glivicami ali pa cepijo zemljo. V Ljubljani pridelana soja je vsebovala pri 7% vlage 42 do 43% surovih beljakovin, 18 do 20% tolšče, 18.5 do 21% brezdušičnih ekstraktnih snovi, 6.6 do 6.9% vlaknine in 5 do 5.6% pepela. Pri pridelku 1000 kg soje na ha bi to dalo 400 kg beljakovin. Toliko beljakovin vsebuje 3000 kg pšenice, 3600 rži, 4000 kg ječmena ali koruze, 3300 kg ovsa ali 1700 kg fižola. Že iz te primerjave je razvidno, kako izredno veliko hranilno vrednost ima soja. To je treba tudi upoštevati pri količini pridelka. To se pravi, če bi pridelali na ha mnogo manj soje kakor drugih pridelkov, bi to še ne pomenilo, da je pridelek soje manj vreden, saj vsebuje mnogo več hranilnih snovi. Sicer pa soja dobro rodi.

NAŠE PODNEBJE IN SOJA

Mnogo soje so pridelovali že prejšnja leta v okolici Osijeka. Nekateri so bili v začetku razočarani, kakor poroča ing. B. Ferlinc, ker je bil pridelek slab zaradi pomanjkanja sojinih glivic v zemlji. Sojo so pridelovali predvsem za krmo. Nekaj časa so jo sejali le za zeleno hrano, in sicer pozne vrste. Kosili so jo še nežno in jo razrezano na slamoreznici, pomešano z rezanco krmili kravam molznicam. Starejšo so ensilirali skupno z zeleno koruzo in to ensilažo polagali kravam. Uspeh v mlečnosti je bil izvrsten, tako da so poslej na mnogih posestvih na polovico njiv, kjer so prej pridelovali koruzo, začeli pridelovati za krmo raje sojo. Ko se je pa zemlja obogatila z glivicami, so začeli pridelovati srednje pozne vrste, ki pri nas že dobro dozore. Zrnje so prodajali tovarnam olja, krmili so pa z njim tudi prašiče in krave. Pridelali so te soje toliko kakor fižola na isti površini zemlje, včasih pa tudi več. — Tako velikih izkušenj s sojo pri nas še nimamo. Ing. F. pravi, da bo vsak pri nas v začetku doživel neuspeh, če ne bo izbral primerne vrste in če se ne bo oziral na podnebje. V nekaterih krajih bi bila vegetacijska doba za sojo prekratka, v Ljubljanski pokrajini, kakor sodimo, bi pa bilo najbrž za sojo povsod dovolj dolgo poletje, kajti če dobro dozori v Ljubljani, bi tudi drugje.

Ali naj torej našim kmetom priporočamo, da začno takoj pridelovati sojo? Nedvomno! Kljub neuspehom posameznikov v začetku moramo pridelovanje priporočati vsem, če ne zaradi drugega, pa vsaj, da bodo pridelovali dobro živinsko krmo. Bolje je sicer porabiti hranilne snovi soje neposredno — kolikor je to sploh mogoče — ne pa šele iz živil preko živilske hrane. Vendar bi bilo pridelovanje soje že zaradi reje prašičev pri nas izrednega pomena.

Položaj naših vpokojencev

Iz poročila upravnega odbora Društva državnih in samoupravnih vpokojencev

Ljubljana, 28. oktobra

Po pravilih bi moral biti letos že meseca maja občni zbor Društva državnih in samoupravnih vpokojencev v Ljubljani. Na njem naj bi bil podan obračun društva za preteklo poslovno leto 1940. Vojni dogodki s svojimi posledicami pa so občni zbor onemogočili in ga je hotelo društvo sklicati prihodnji mesec. Toda izkazalo se je, da tudi to ne bo mogoče in zato objavlja zadnja številka »Upokojenca«, ki je izšla 25. oktobra, celotno poročilo o delovanju društva naših vpokojencev v preteklem letu. Iz poročila ponemamo nekaj zanimivih podatkov:

Delegati vseh bivših banovinskih društev državnih in samoupravnih vpokojencev so lani 8. novembra posredovali pri bivšem ministru financ v Beogradu za izboljšanje gmotnega položaja uradnikov, prav posebno pa še vpokojencev. Tiste dni je draginja nevzdržno naraščala in uradniki so bili s svojimi dohodki v vedno večji stiski. Tedanji finančni minister je izjavil, da bo nekaj ukrenil, obenem pa tudi maksimiral cene za življenjske potrebščine. V decembru je bila objavljena uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o izredni dokladi državnih uslužbencev in vpokojencev ter uredba o spremembah zakonskih predpisov, ki se nanašajo na prejemke državnih vpokojencev. Vendar pa obe uredbi nista mnogo zboljšali položaja uradnikov in vpokojencev. Življenje se je podražilo že za 80 do 100%, cene nekaterim predmetom so se zvišale za 200 do 300%, vpokojenci pa so tedaj prejeli le 10 do 20% poviška. Vsi koraki, ki jih je društvo lani storilo, so tako ostali skoraj brez pravega uspeha.

Računski zaključek društva za poslovno leto 1940. izkazuje 108.112.50 din dohodkov in 84.750.48 din izdatkov. Med dohodki je največja postavka članarina, med izdatki pa stroški za tiskanje društvenega glasila »Upokojenec«. Stanje društvene imovine ob koncu leta 1940. obenem z vrednostjo društvenega inventarja je doseglo vsoto 143.211.32 din. Večino imovine je društvo naložilo v raznih hranilnicah. Poslovanje društvenega posmrtnega sklada je v preteklem letu izkazalo prebitek 32.540.04 din, skupno z onim iz leta 1939. pa 77.645.88.

Število članstva se je v preteklem letu pomnožilo. Med tem ko je imelo društvo konec leta 1939. — 273 rednih članov, 48 izrednih, torej skupno 321, je med letom umrlo 7 članov in pristopilo 35 novih. Konec leta 1940. je bilo vpisanih 298 rednih članov, 51 izrednih, skupno 349 članov. Posmrtnina naslednikom umrlih je bila izplačana v šestih primerih. Skupno je posmrtninski sklad izplačal 5750 din.

Koncert pianista Carla Vidussa

Umetnik igra v blestečem slogu italijanske klavirske estetike

Ljubljana, 28. oktobra.

Snoči se nam je v veliki Filharmonični dvorani predstavil pianist Carlo Vidusso. V intimnem krogu je nastopil že lani (v Italijanskem inštitutu) in žel med tedanjimi povabljenci nedeljeno priznanje. Tudi širšega občinstva, našega najbolj izbranega, koncertnega, ki pravočasno zazna za velike reprodukcijske vrednote in talente vobče ni drugače zajel. Že po prvi točki sporeda smo čutili, da imamo pred sabo nenavadno nadarjenega umetnika, — koncertnega svetovnega razreda.

Temu se poznavalec ne bo čudil. Pianistično življenje kakor kultura doživlja v Italiji mogočno renesanco. Po velikem Muziu Clementiju, ki ga lahko imenujemo očeta pianistične virtuoznosti vobče, saj je ta mojster pianističnega parnasa rodil Czernyja in Humla, slednja Thalberga in po teh se je pianistična kultura razvijala po vsej Evropi. Dočim se je le-ta v preteklem stoletju gibala predvsem v severnih evropskih deželah, se je zdelo, kakor da je v Italiji sami, domovini klasika Clementija nekako zamrla. V drugi polovici prejšnjega stoletja so se vetrovi na novo zasukali in Italija je dobila v rimski in napoletanski šoli dve pomlajeni žarišči pianistične kulture z mnogimi odličnimi koncertanti, skladatelji in pedagogi. Poleg obeh so se pojavile šole v Bologni, Florenci in zlasti v Milanu, kjer sta se uveljavila i kot vzgojitelja in koncertista Karel Lonati in Ivan Anfossi, slednji tudi kot skladatelj.

Od njiju je naš snočnji koncertist Karel Vidusso prejel osnove svoje visokokvalitetne umetnosti. Pianist Vidusso je sedaj poleg koncertista in skladatelja tudi vzgojitelj, a to bo nemara le začasno, kajti čim bo vojne konec, ga bo njegovo znanje, njegova izredna umetnost brez dvojbe zanesla v svet.

Že program sam, kakor je bil natisnjen na koncertnem lističu, je pričal o izbranem okusu tega umetnika. Res da je bil prepoln in da ga v celoti ni mogel predvajati (pač radi pičlo odmerjenega časa). Že kar dve Beethovnovi sonati v bližini Brahmsa in Liszta sta pričali, da gre Vidussiju za umetnostne kvalitete najvišje vrednote. Nekaj začimbe je bilo v izvedbi klavirske sonate op. 2 št. 1 (očetu Haydnu posvečena z dvema ostalima tega opusa) in pa poslednja točka, ki nosi častitljivo opusovo št. 111. Na sporedu je prva napačno navedena kot št. 1, saj je Beethoven iz Bonnske dobe prinesel na Dunaj že šest mladostnih sonat (izdanih večinoma po njegovi smrti). Kakor da se je hotel naš snočnji umetnik z reprodukcijo Beethovnove mladostne ustvaritve pripraviti na ogromno gmoto poslednje sonatne umetnine tega nenadkriljivega pianističnega velikana. Vidussojo je zaigral krepko, v duhu časa, vendar vnašajoč v tempe in v dinamiko vse tisto, kar je že osvetljevalo bliske bodočega genija. Zlasti zadnji stavek »Prestissimo« kaže že mnoge znake bodočega, pravega neugnanega titana. V sonati op. 111 se je njegovi titanski sili pridružila temna, mistična globina. Riemann jo v bistvu pravilno tolmači, ko označuje bistvo njenega glavnega motiva, kakor da je hotel Beethoven ž njo tolmačiti svojo neznansko življenjsko bol. Vidusso jo je interpretiral z akademsko resnostjo, izvabljajoč ji vse čustvene tenčine, hkratu pa poudarjajoč vse njene tehnične finese, vso nedosežno pianistično znanje, ki ga je Beethoven vložil v to svojo mogočno skladbo.

Vidusso igra, če ga sodim po teh dveh sonatah in po prekrasnih Bramhsovih varijacijah Paganinijeve teme (24. kaprica), v blestečem slogu italijanske klavirske estetike, ki se v tehničnem znanju močno približuje hladnemu, nemškemu, akademskemu slogu, ki ga pa hkratu ožarja z južnjaško eleganco in svojevrstnim čutom za otmenost linije in izdelave vobče. Zato so poustvaritve tega in mnogih drugih italijanskih umetnikov tako žive, tako neposredne, elegantne, zgrabljive, tople. Po eni strani stroga vernost do zapisane note in tehnična popolnost, po drugi pa vživetje v duha skladbe, v njegovo srčno vsebino. Po Magalovu, ki je bil za nas pravo razodetje mladostnega interpreta, je Vidusso odnesel prvenstvo med številnimi in raznovrstnimi reproduktivnimi umetniki, ki so v dolgih letih obiskali naše mesto.

Vse te odlike je Vidusso pokazal še na Brahmsovih varijacijah na Paganinijev tema. Brahms se je vobče v svojih varijacijah (znane so njegove na Haydnov tema) izkazal z uprav klasičnim znanjem. Po Beethovnu ga redko kdo dosega v tej kompozicijski obliki. Vidusso jih je prednašal tako prepričevalno, tehnično dovršeno (hkratu sila težko delo), obenem pa s sugestivno močjo, polno zvočnosti in harmonične igre, da se je mestoma klavir porazgubil in si zaslišal zvoke celega orkestra.

Oddaljenost od mestnega središča mi ni dopuščala, da bi bil koncertu prisostvoval do kraja. Kakor mi je žal za Vidussijevo umetnost, ki bi jo človek poslušal brez prestanka cele ure, tako mi je ta nehotena zaokrožitev prišla psihološko prav. Po dveh Beethovnovih sonatah (še takih!) in po Bramhsovih Paganinijevih varijacijah sem odhajal s koncerta s tako organsko zaokroženim, psihološko neskaljenim dožitkom, kakor redko z večerov, ki jim po najresnejši glasbi slede še najraznovrstnejši dodatki, mnogokrat preračunanimi na cenene učinke.

Glasbena matica pa bi morala vsekakor svoje koncerte nastaviti na 7. uro zvečer. Dvorana bi bila tudi snoči prejkoslej do zadnjega mesta zasedena, da ni bil začetek tako kasen. Ljudje iz predmestij imajo najman pol do tričetrt ure do doma, tramvaj ne vozi po 9 uri, in odtod nekaj vrzeli v sicer srednje dobro zasedeni dvorani. Prepičan sem, da bo prihodnjič Vidusso našel docela zasedeno svetišče naše umetnosti.

Dr. B.

KAJ JE VLJUDNOST

Oče: Kako imenujemo človeka, ki govori nekaj drugega, kakor misli?

Sin: Pravimo, da je tak človek vljuden.

I festeggiamenti degli anuali della Rivoluzione e della Vittoria

In ottemperanza alle disposizioni emanate dal Segretario del Partito, si dispone quanto segue:

28 Ottobre, XIX° annuale della Marcia su Roma.

Ore 10 — Duomo: Funzione religiosa in suffragio dei Caduti per la Rivoluzione.

Ore 15.30 — Casa del Fascio: Consegna dei premi ai giovani delle suole che si sono distinti nello studio della lingua italiana.

Ore 17 — Palazzo del Governo: Rapporto del Fascio di Lubiana e celebrazione della Marcia su Roma.

4 Novembre, XXIII° annuale della Vittoria.

Ore 10 — Il Segretario Federale accompagnato dal Vice Segretario Federale, dal Vice Comandante Federale della G.I.L., dal Capo del Stato Maggiore del Comando Federale della G.I.L. e dal Vice Segretario Politico del Fascio di Lubiana, porterà il saluto delle Camicie Nere al Comandante dell'XI° Corpo d'Armata.

Squadristi, fascisti che abbiano partecipato alla Marcia su Roma e reparti delle Forze Armate effettueranno dalle ore 9 alle ore 18 turni di guardia al cimitero militare di Lubiana.

Generalmente si dispone:

Le sedi delle organizzazioni del Partito e dei pubblici uffici saranno inbandierate. I fascisti indosseranno l'uniforme senza decorazioni.

L'inventarizzazione dei prodotti dell'abbigliamento

L'Alto Commissariato richiama l'attenzione delle aziende interessate sull'obbligo assoluto di compilare e di presentare rispettivamente alla Camera di commercio o ai Comuni, gli inventari dei prodotti dell'abbigliamento, per il cui acquisto sarà obbligatorio la tessera dell'abbigliamento, in corso di distribuzione.

Si avverte che alle ditte, che non avranno presentato gli inventari o li avranno presentati incompleti, non sarà permessa la vendita degli articoli tesserati.

Inventura oblačilnih predmetov

Visoki komisarijat opozarja zainteresirana podjetja na njihovo absolutno dolžnost, da izpolnijo in predložijo zbornici za TOI odnosno občinam inventarje oblačilnih predmetov, ki se bodo mogli kupiti le z oblačilnimi nakaznicami, katere se sedaj ravno razpošiljajo. Nadalje se podjetja opozarjajo, da tvrdkam, ki ne predložijo inventarjev ali ki jih predložijo nepopolne, ne bo dovoljena prodaja blaga, vezanega na nakaznice.

Praznovanje obletnice Revolucije in Zmage

Na temelju odredb, izdanih od Tajništva Stranke, se odreja naslednje:

28. oktober, XIX. obletnica pohoda na Rim.

Ob 10. uri v stolnici: služba božja v spomin padlim za stvar Revolucije.

Ob 15.30: na sedežu Fašija: izročitev nagrad šolski mladini, ki se je odlikovala v učenju italjanskega jezika.

Ob 17. uri v vladni palači: poročilo ljubljanskega Fašija in proslava pohoda na Rim.

4. novembra, XXIII. obletnice Zmage.

Ob 10.: zvezni Tajnik v spremstvu zveznega podtajnika, zveznega podpoveljnika GIL, načelnika Glavnega stana zveznega poveljstva GIL in političnega podtajnika ljubljanskega Fašija bodo prinesli pozdrave Črnih Srajc poveljniku XI. armijskega zbora.

Skvadristi, fašisti, ki so se udeležili pohoda na Rim, ter oddelki Oborožene sile bodo od 9. do 18. izmenoma imeli stražo na vojaškem pokopališču v Ljubljani.

Splošne odredbe.

Sedeži organizacije Stranke in javna poslopja bodo okrašena z zastavami. Fašisti bodo oblekli uniforme brez odlikovanj.

Nove mezde stavbnega delavstva pri javnih delih

Včeraj se je sestala pod predsedstvom korp. insp. inž. Masere komisija predstavnikov delodajalcev in delojemalcev stavbne troke, ki je ob prisotnosti predstavnikov tehničnega oddelka Visokega Komisariata končnoveljavno določila mezde za stavbno delavstvo, zaposleno pri javnih delih (gradnja cest, železnic, državnih poslopij itd.). Za vse to delavstvo veljajo od 17. X. 1941 dalje sledeče mezde: pomožni delavci pod 18 let staroti 2.40 lir; pomožni delavci nad 18 let starosti 3.20 lir; kvalificirani delavci (zidarji, tesarji itd. do enega leta praktičnega dela v stroki 4 lire; kvalificirani delavci po enem letu praktičnega dela v stroki 4.50 lir; železokrivci, odrarji, minerji, ricarji itd. morajo imeti višje mezde od najvišje mezde delavcev.

Dr. Zvonku Janežiču v spomin

Ljubljana, 28. oktobra

Po komaj treh tednih, ko je umrla v Srbiji učiteljica Gusta Janežičeva, je dospela vest z Gorenjskega, da je na Bledu umrl njen brat, zdravnik, dr. Zvonimir Janežič. Vedeli smo, da je težko bolan, ali zdravniki so bili mnenja, da bo okreval, zato je prišla vest o smrti še bolj nepričakovano.

Zvonko, ki je nosil ime po znamenitem stricu, slovničarju, je bil še majhen otrok, ko mu je umrl oče. Skrbna mati je dala njega in sestro Gusto študirat, ostali štirje otroci pa so ostali doma na kmetiji, ki je ena najlepših v Rožu. V Lešah, pod Golico stoji ponosni Janežičev dom. Okrog hiše in mogočnih gospodarskih poslopij se razprostira sadni vrt, da mu ga menda v Rožu ni enakega. Mati je znala gospodariti in hiša ni poznala pomanjkanja, kamor si pogledal, si videl priče blagostanja. A blagoslov, ki je izviral iz pridnih rok, ni ostal samo na tej hiši, deležna ga je bila vsa okolica. Naj se je oglasil na gostoljubnem pragu kdor koli, vsak ga je bil deležen, sosed in cigan, berač in gospod. Pravo zbirališče podpore in nasveta potrebnih je bil ta dom, mati v njem pa vedno vedrega obraza in polnih rok, lajšajočih bedo in gorje vsem od blizu in daleč.

Taka dobričina je bil tudi pokojni Zvonko. Vedno dobro razpoložen z nasmejanim obrazom, radodaren in pripravljen, priskočiti na pomoč, je nosil v sebi globoko vero v človečanstvo in občudovanja vreden optimizem. Tedaj značaj, ki je kakor ustvarjen za zdravnika. Po gimnazijskih letih v Celovcu, Kranju in na Sušaku je šel študirat medicino v Prago, kjer se je seznanil z lepo in visoko izobraženo Vero Libichovo, hčerko ugledne družine. Po svetovni vojni, ki jo je prebil večinoma na fronti, je bil promoviran in se je s svojo izvoljenko poročil. Preselila sta se na Bled, postavila si lep dom in iz zakona so se rodili trije sinovi, Mišo, Vlado in Zvonko, vsi trije pridni in skrbno vzgojeni. Tako je bil tudi ta dom na Bledu dom ljubezni in dobrote, saj je vsa družina sodelovala, kadar je bilo treba prijeti za delo v blagor splošnosti in pomagati v sili in tegobi.

V ta lepi dom je udarila sedaj smrt, odvedla ljubljenega moža in skrbnega očeta. Ali ne samo v ta dom, med nas vse, ki smo bili pokojnikovi prijatelji in tesno povezani s hišo in družino, je švignilo kakor blisk. Odtrgalo je iz naše srede kos celine, del nas samih. Nastala je vrzel, ki je ni mogoče zapolniti. Da, povezani smo bili, bolj kot rodni bratje, od mladih let. Še danes ga vidim, mladega, lepega fanta, kako je leta 1918. v Pragi skrbel za nas, ko smo prišli na proslavo Narodnega gledališča, kako je bil vesel, da smo se odzvali tudi mi z Gorenjske in kako je pripovedoval o svojih načrtih, ko se spet vrne domov. Bil je optimist takrat in je ostal do svoje smrti.

Ko to pišem se mi zdi, da je nemogoče, kar se je zgodilo. Ne morem si misliti Bleda brez dr. Janežiča, ki mi je prihitel vedno radostno naproti in me v težkih časih bodril in tolažil. Res je, njega ni več, spomin nanj pa ne bo ugasnil v moji duši, kakor ne bo zamrl v dušah onih, ki so ga ljubili, kakor sem ga ljubil jaz. Na dan mrtvih bom prižgal luč Zvonku in vsem onim, ki so odšli h Gospodu, v moji duši pa žive kot svetli liki za bodrilo in zgled.

š . . . . r

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 28. oktobra: Simon in Juda

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Ohm Krüger
Kino Sloga: Pilot Lucijan Serra
Kino Union: Most vzdihljajev
Veseli teater ob 19. v Delavški zbornici
Razstava Zdenka Kalina in Maksima Sedeja v Jakopičevem paviljonu

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12 in Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta 48.

Naše gledališče

DRAMA.

Torek, 28. oktobra: Nocoj bomo improvizirali. Red A. Začetek ob 18.15, konec ob 20.45.

Sreda, 29. oktobra: Dva bregova. Red B. Začetek ob 18.15, konec ob 20.30.

Gledališki večer pod naslovom »NOCOJ BOMO IMPROVIZIRALI« je posebnost, ki se oddaljuje po svoji vsebini od tradicionalnega okvira. Številne originalne misli in zamisli so zajete v tem delu igralcev in režiserja. Večer je zanimivost prvega reda. Sodelovali bodo: J. Boltarjeva, Bravničarjeva (balet), Gabrijelčičeva, Remčeva, Sancinova, S. Severjeva, Starčeva, N. Štritarjeva (sopran), Španova (alt) ter: Bratina, Brezigar, Burger (flauta), Gale, Jan, Košič, Košuta, Levar, Malec, Nakrat, Plut, Pogačar (balet), Potokar, Presetnik, Raztresen, M. Skrbinšek, Starič, Šturm (klavir), Tiran i. dr. — Predstavo bo vodil režiser ing. arh. Bojan Štupica, katerega je tudi inscenacija. — Koreograf Maks Kirbos.

OPERA

Torek, 28. oktobra: zaprto.

Sreda, 29. oktobra: La boheme. — Red Sreda. Začetek ob 18.15, konec ob 21.

»La Boheme«, Puccinijeva opera ima kot osnovo za libreto istoimenski Murgerjev roman. Ta predstavlja že sam po sebi delo velike vrednosti. Razkriva življenje pariške boheme pesnikov, slikarjev, muzikov in drugih, ki živijo v pričakovanju slave in uspeha skromno, včasih prešerno, včasih žalostno življenje. Puccinijeva glasba daje s svojo čustvenostjo in barvitostjo močan izraz dejanju ter zajame poslušalca s svojo sladko melodiko in bogatimi razgibanimi ritmi in harmonijami.

Dogoni goveje živine

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu sledeče dogone za govejo klavno živino:

v torek, dne 4. novembra v Kočevju,
v torek, dne 4. novembra v Metliki,
v sredo, dne 5. novembra na Vrhniki,
v sredo, dne 5. novembra v Grosupljah.

Iz Novega mesta

— **Namesto venca na grob** umrlega višjega davčnega upravitelja Ignacija Klinca je daroval g. dentist Filip Ogrič 120 L. za Podporno društvo za dijake novomeške gimnazije.

Iz Spodnje Štajerske

— **Zborovanja po vsem Spodnjem Štajerskem.** Poročali smo že, da prireja štajerska Domovinska zveza (Heimatbund) zadnje dni po Štajerskem javna zborovanja. Do 15. novembra jih priredi okrog 500. V soboto je bilo samo v Mariboru 26 javnih zborovanj. Na vseh teh zborovanjih pojasnjujejo govorniki Heimatbunda prebivalstvu ideje in cilje te organizacije. V Mariboru in Celju je govoril Zvezni vodja Steindl. V Mariboru se je udeležilo zborovanj 13.000 prebivalcev. V vsaki vasi bo prirejeno zborovanje. Tako hoče Heimatbund privabiti v svoje vrste čim več novih članov.

— **Prispevki za zimsko pomoč.** V soboto in nedeljo so zbirali na Spodnjem Štajerskem prispevke za zimsko pomoč. Ljudstvo se je povsod rado odzvalo in nabiralna akcija je dosegla zelo lep uspeh.

— **Organizacija prehrane.** Organizacija prehrane na Spodnjem Štajerskem naglo napreduje. V Brežicah je bilo nedavno zborovanje kmetov, na katerem so se obravnavala v prvi vrsti vprašanja kmetijskega dela v brežiškem okraju.

— **Nov grob.** V Gornji Radgoni je umrl postajenačelnik Karel Purgaj, star 50 let.

Luigi Pirandello: Nocoj bomo improvizirali

Druga italijanska zanimiva dramska novost v apartni uprizoritvi

Ljubljana, 28. oktobra.

Po R. Alessijevi drami »Katarina Medičejska« smo dobili L. Pirandellovo igro »Nocoj bomo improvizirali« kot drugo premiero med petorico doslej uprizorjenih del. Obe italijanski igri sta zanimivi snovno in oblikovno, globlje pozornemu poslušalcu pa še prav posebno po njuni literarno mojstrsko izraženi filozofiji, ideologiji ali, kratko povedano, po tendenci.

Kakor R. Alessiju ni bilo toliko za Katarino Medičejsko kakor za njena vladarska in obče človeška načela, prav tako je hotel Pirandello izpovedati v dramatski obliki prepričanje obče literarnega in posebej gledališko odrskega značaja, toda misleč pri tem na mnogo važnejše: na domovino, narod in njegovo vladovino. S Hamletom sta torej avtorja obeh dosedanjih italijanskih iger rekla: »Kaj je meni Hekuba!«— Alessi se je celo odkrito sklical na Macciavellija, Pirandelu pa je bila pobuda starogrško geslo: Hejs kojranos! (Le e d e n vladaj!)

Med pisatelji, ki so našli v moderni Italiji srednjo pot med kulturno tradicijo in lastnim stremljenjem, je bil tudi Luigi Pirandello, Sicilijanec, čigar igre gredo preko evropskih odrov. Odlikoval se je z ostrim razumom, izredno sposobnostjo za odrsko učinkovanje ter presenetljivo in res svojsko obliko nekaterih del.

Njegove igre so pravzaprav le iztuhtani problemi, pognani do skrajnih mej. Glavne tri njegove drame: »Šest oseb išče avtorja«, »Henrik IV« in »Kaj je resnica?« smo že gledali na našem odru. In dostaviti treba, da so vse tri bolj osupljale, le s svojo apartnostjo zanimale, kakor prepričevalno ugajale.

V tej četrti igri se je Pirandello ponovil s predstavljanjem odra in igralcev med skušnjo, ki smo jo gledali že v prvi: »Šest oseb išče avtorja.« Vendar je uporabil avtor tukaj odrsko skušnjo, da je povedal nekaj svojih misli o dramatiki sploh, o igralcih in režiserjih pa še posebno odkrito in avtoritativno.

»Gledališče je na stežaj odprto žrelo večno lačnega stroja. Te lakote pa današnji dramatiki ne znajo utešiti, ker imajo utesnjeno fantazijo in ne znajo več najti gledališkemu žrelu primerne in zadostne hrane!«

Tako samozavestno govori Pirandellov režiser in nam kajpak vzbuja radovednost, kakšno hrano nam bo nudil Pirandello z neutesnjeno fantazijo kot sodobnosti primerno in zadostno...

Manj originalno je, kar zahteva Pirandello od igralcev: »Igralci naj napisanim ulogam dajejo življenje a vse tako zares, ko da so vse žalosti, zanosi, vzhičenja in ganotja ki jih igrajo, povsem resnično njih osebno breme...« Te zahteve so pač imeli že Sofokles in tovariši...

Prav tako neoriginalna ker že tudi odklonjena in na pravilno mero postavljena je Pirandellova v tej igri čudno zastarela zahteva, ki se tiče režiserja.

Res je, da je za obliko uprizoritve drame edini odgovoren režiser. Ni pa resnica, da »je avtor drame odgovoren le bralcem, ne pa gledalcem, da pri predstavi ni na odru več pisateljevega dela, temveč da gledamo odrsko stvaritev, ki jo je ustvaril edini režiser.«

Avtor je, ki je dal drami duha in srca, misli in čustva, avtor je, ki je dal svojim osebam vso notranjo in zunanjo podobo, jih napolnil po svoji volji z vsemi človeškimi lastnostmi, strastmi in hrepenenji, bolestmi in radostmi, avtor je ustvaril ves potek, razvoj in zaključek dejanja in avtor je, ki je dal lastni drami, često prav do ničnostnih detajlov, tudi obliko uprizarjanja. Dramatik, ki piše za oder, se torej polno zaveda, da je za svoje delo predvsem odgovoren gledalcem. Režiserjeva naloga pa je, da čim živeje, prepričevalneje oživi z izbranimi igralci uloge po smernicah in navodilih, ki sta jih postavila soglasno avtor in režiser

Resnično je da zna včasih režiser umetnik ustvariti iz drame še več in bolje, kakor si je zamislil avtor in da so igralci umetniki s svojimi kreacijami dvignili že marsikako ulogo do lepote in važnosti, ki je sam avtor ni pričakoval.

Pa bodisi režiser sam Stanislavskij ali Gavella ali dr. Kreft ali ing. Bojan Stupica, na odru so in bodo stali v ospredju avtorji in njih dela. Oblika uprizoritve je pač umetniška stvaritev zase.

Pirandellovo stališče glede prevladujoče važnosti režiserja je zastarelo vsaj petnaist let. Zakaj že početka l. 1926. je zapisal ugledni nemški dramatik Lud. Fulda, da je konec »tiste sorte režiserstva, ki je v vase zaljubljeni mogočnosti končno smatralo dramo le za nevažno sirovino, s katero se poigrava režiserska blodeča fantazija.«

Zastarela pa ni le Pirandellova miselnost v tej igri, temveč nas spominja vse delo na sadove nekdanjega futurizma, sadove, ki so v poeziji, slikarstvu, kiparstvu in dramatiki le še zgodovinsko razvojne zanimivosti.

Igralska skušnja na odru je res le potegavščina brez improvizacije, ker ves hrup, razpor igralcev vzkrikanje oseb, ki predstavljajo »ljubeznivo občinstvo« po parterju in ložah, režiserjevo govoričenje, karanje in hvalisanje, vsi polomi in vsa ponavljanja so napisani kot uloge ter ne pade niti besedica resnične improvizacije. Kdor pa igralske skušnje še ni videl ga bo uprizoritev gotovo zanimala in zabavala, a včasih tudi dolgočasila

Drugim nudi igra premalo. Dramatski dogodki so nanizani zelo mozaično brez zadostne utemeljitve in jasnosti; vse je raztrgano, karikirano, cinično ali paradoksno pretirano. Vprašujem se: čemu tolik trud? Italijanska dramatika ima pač dosti boljših dram, ki bi ustrezale tudi n a š i miselnosti in nam prinesle resničnih lepot.

Ing. B. Stupica kot režiser je silno težko delo uprizoril odlično in se uveljavil kot ljubeznivo kramljajoči »režiser« ter poganjač vse »improvizacije«. Sava Severjeva je inteligentno igrala Momino, nesrečno omoženko, ki jo muči strindbergovsko ljubosumni mož in ki ga predstavlja kot Ricco Verri J a n. Bila sta močna in verjetna v svojih kreacijah Tragikomični Palmiro Žvižgavec je L e v a r, klofutan mož, ki mu končno razparajo trebuh da kar parkrat »na odru umre«. Problematsko »generalico« ima G a b r i j e l č i č e v a njene hčere pa so še Sancinova, Remčeva in Juga Boltarjeva. Plešeta Bravničarjeva in Pogačar, pojeta N. Stritarjeva (ob flavti Čampe in klavirju Sturma) ter Nuša Španova. Vsi so se trudili za svoje naloge, storili vse hvalevredno, duše in srca pa nam niso mogli ganiti ali navdušiti.

Posebna hvala gre Stupici še za njegovo dramaturško delo: igro je obogatil z marsikatero lepo mislijo. *Fr. G.*

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave: danes ob 16. in 19. uri;

KINO MATICA TELEFON 22-41

Monumentalni velefilm o znameniti vstaji in junaški borbi Burov za svobodo

Ohm Krüger

Emil Jannings
Gisela Uhlen Gustav Gründgens

Zaradi koncerta predstava danes samo ob 16. uri.

KINO UNION TELEFON 22-21

Monumentalno zgodovinsko filmsko delo

Most vzdihljajev

Paola Barbara, Mariela Lotti, Elli Parvo

KINO SLOGA TELEFON 27-30

Amedeo Nazzari Mario Ferrari

PILOT LUCIANO SERRA

Odličen letalski film, odlikovan na beneški razstavi.

Predstave v torek ob 15., 17. in 19. uri.

Iz Ljubljane

—lj **Prošnja gospodinjam.** Socialno gospodarski odbor za rejo prašičev v Ljubljani vljudno naproša gospodinje za pokvarjeno moko in zdrob vsake vrste. Nekatere gospodinje zametujejo pokvarjeno moko, prašički bi jo pa lahko predelali v mast. Gospodinje, ki se zanimajo za našo rejo prašičev, naj nas obiščejo, in če je le mogoče, prineso s seboj zavitek pokvarjene moke ali nam p[illegible]oče naslov, da bo urad sam poslal po moko. Hlevi za rejo prašičkov odbora so ob Cesti na loko, v prostorih, kjer je bil prejšnje čase konjederec. — Odbor hkrati sporoča, da bo nekaj m[illegible]h 10 tednov starih prašičkov prodal rejcem; člani namreč žele predvsem večje ter starejše prašiče. Naprodaj je okrog 30 prašičkov. Nakupljenih imajo tudi precej prašičev pri znanih rejcih na Dolenjskem. Danes bi si lahko ogledali živali, če se napotite v Trnovo.

TOREK, SREDA, ČETRTEK, SOBOTA IN NEDELJA

V E S E L I T E A T E R

GOSTUJE KLOVN »IKSI«

Začetek ob 19. (7.) — konec pred 21. (9.)

—lj **Velikodušna podpora Visokega Komisarja javni ljudski knjižnici.** Šentjakobski ljudski knjižnici v Ljubljani je blagovolil nakloniti Ekscelenca Visoki Komisar za ljubljansko pokrajino velikodušen dar 5000 lir v izpopolnitev njenega italijanskega oddelka, za kar mu bodo obiskovalci te naše najstarejše javne ljudske knjižnice iskreno hvaležni.

—lj **Nakaznice za sveče in vence vsesvetske akcije** se že dobe v pisarni vsesvetske akcije na velesejmu, v prodajalni mestne elektrarne na Mestnem trgu in pa v prodajalni mestne plinarne v kresiji na Nabrežju 20. septembra, kjer so gospodinje grede na trg že v ponedeljek zjutraj hodile ponje, da si o pravem času zagotove najpomenljivejši okras grobov. Ker ima vsesvetska akcija le zelo majhno število sveč na razpolago ter je tudi število vencev letos zelo omejeno, ker primanjkuje žice za vezanje, naj dobrotniki revežev o pravem času sami pridejo po nakaznice, da bodo z njimi na praznike mrtvih dobili sveče in vence lahko tudi kar na stojnicah pred pokopališči pri Sv. Križu, pri Sv. Krištofu in na Viču, prav tako pa tudi na Navju. Na grobovih naših najbolj zaslužnih mož na Navju bodo prižgali sveče in položili vence predvsem tisti, ki ne morejo obiskati grobov svojcev na nedosegljivih pokopališčih. Vsa Ljubljana bo letos pokazala svoje sočutje s podpore potrebnimi ter zato svoje drage rajne na najplemenitejši način počastila z dobrimi deli.

—lj **Rdečemu križu,** sekciji za socialno pomoč, so darovale stranke na Kodeljevem v počastitev spomina g. Jagodica Josipa iz Ljubljane 370 lir. Namesto okrasitve grobov v Vseh svetih je darovai gospod dr. Rekar Ernest iz Ljubljane 200 lir Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč. Darovalcem najlepša hvala!

—lj **Zahvala.** Uprava zavoda za raziskovanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani se najlepše zahvaljuje gospodu dr. Virantu Francu, zdravniku iz Ljubljane, Gosposvetska c. 13 za darovani »Gymnacolon« s pripadajočimi napravami.

—lj **Na prihodnjem koncertu Glasbene Matice ljubljanske,** ki bo na Vernih duš dan dne 3. novembra ob 20. uri zvečer, se bo izvajal Pergolesijev oratorij Stabat Mater. Klasično delo bodo izvajali Valerija Heybalova (sopran), Franja Golobova (alt) in komorni orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca. Podrobneje o delu bodemo še spregovorili. Vstopnice za koncert so že v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. 494-n

Radio Ljubljana

Sreda, 29. oktobra 1941-XIX.

7.30: Poročila v slovenščini, 7.45: Operetna glasba, v odmoru napoveda časa, 8.15: Poročila v italijanščini, 12.15: Orkester Cetra pod vodstvom mojstra Barzizze, 12.35: Koncert tenorista Antona Sladoljeva, spremlja kitarist Stanko Prek, 13: Napoved časa — poročila v italijanščini, 13.15: Komunike glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini, 13.17: Godalni orkester pod vodstvom mojstra Manna, 13.35: Oeperetna glasba, 14: Poročila v italijanščini, 14.15: Solobne pesmi — orkester pod vodstvom mojstra Zene, 14.45: Poročila v slovenščini, 17.15: Pesmi in melodije, 17.30: Orkester Ljubljanske glasbene Matice, 19: Tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben, 19.30: Poročila v slovenščini, 19.45: Pesmi in melodije, 20: Napoved časa — poročila v italijanščini, 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini, 20.30: Poje kontraaltistka Franja Golobova, pri klavirju Marijan Lipovšek, 20.50: Koncert prof. Pavla Rančigaja, 21.20: Koncert violinista Karla Sancina in pianista L. M. Škerjanca, 22.10: Koncert violinista Arriga Serata in pianista Renata Josia, 22.45: Poročila v italijanščini.

2,255.000 sardin v dveh mrežah

Portugalski ribiči so imeli oni dan izredno srečo. V dve mreži so ujeli 2,055.000 sardin. Sardine so zdaj glavni izvozni predmet Portugalske, in srečni ribiči bodo lahko svoj bogati plen dobro vnovčili.

LIQUORE LIKER

STREGA

TONICO DIGESTIVO

JE KREPČILEN IN VAM URAVNA PREBAVO

Lahkoatletski juniorji sigurno napredujejo

Prireditev SK Planine ni prinesla vidnejših rezultatov, uveljavili pa so se zlasti juniorji SK Ilirije

Ljubljana, 27. oktobra

V soboto in nedeljo je SK Planina izvedla na svojem stadionu propagandni miting, ki pa zaradi preskromnih priprav, deloma tudi poznega termina ni prinesel vidnejših rezultatov. Večino tekmovalcev je na start postavil prireditelj, nekaj pa je sodelovalo tudi Ilirijanov, zlasti juniorjev, in Hermežanov. Zaradi tega se je tudi zgodilo, da so v nekaterih razpisanih disciplinah nastopili atleti, ki se v njih doslej običajno niso preizkušali.

Vreme, ki je prvo kazalo, da bo onemogočilo izvedbo mitinga, se je toliko izboljšalo, da večjih zaprek s te strani ni bilo. V nedeljo pa je celo razen neprijetnega hladu bilo zadovoljivo. Gledalcev je bilo oba dneva malo.

Med sobotnimi rezultati naj opozorimo predvsem na uspeh juniorja Furmana, ki je zmagal v metu krogle v svoji skupini z 12.50 cm, in na prav izvrsten čas Koširja na 5000 m 1:47.3, ki je bil dosežen brez enakovredne konkurence in je med najboljšimi v letošnji sezoni. Med nedeljskimi je za naše razmere izvrsten uspeh Šušteršica na 100 m 11.4, med juniorji na enaki progi zmaga Zupančiča v 12 sek, zmaga Veharja med juniorji v metu kopja s 47 m in zmaga juniorja Veharja v metu diska 39,24.

Miting je v soboto in nedeljo dal sledeče:

tehnične rezultate

5000 m: 1. Košir 15:47.3, 2. Srakar (Hermes) 16.12 Kocutar 17.30.

200 m: 1 Šušteršič 24, 2. Vrtovec 24.3, 3. Skušek 24.4.

800 m: 1. Gaberšek 2:11.3, 2. Zupan 2.12.

Troskok: Mavsar 11.50, 2. Doganoc 11.32, 3. Skušek 10.69.

Kopje: 1. Sodnik (Ilirija) 46.91, 2. Kačič (H) 41.25, 3. Lužnik 38.80.

Krogla: seniorji: 1. Lužnik 10.80, 2. Merala 10.50, 2. Skaza 9.91. — Juniorji: 1. Furman 12.50, 2. Habjan 10.72, 3. Doganoc 10.58.

Kladivo: 1. Bačnik 31.60, 2. Skaza 28.16, 3. Novak 26.39.

100 m seniorji: 1. Šušteršič (Pl) 11.4, 2. Sodnik (Il) 12, 3. Vrtovc (Pl) 12, 4. Smolej (Pl) 12.1, 5. Štular (Pl) 12.4, 6 Gabršek (Pl) 12.5; — **juniorji:** 1. Zupančič (Il) 12, 2. Mravlje (Pl) 12.3, 3. Jager (Il) 12.5, 4. Bizelj (Herm) 13, 5. Mramor (Il) 13.1, 6. Guček (Il) 13.5.

400 m zapreke: 1. Lončarič (Pl) 1:03, 2. Lušicky (Pl) 1:04.5, 3. Pleničar (Il) 1:04.5, 4. Bašin (Herm) 1:12.

Skok v višino: 1. Lužnik (Herm) 165, 2. Omahen (Pl) 160, 3. Jerina (Herm) 155. Izven konkurence Čuček (Herm) 160 in Mavsar (Pl) 150 — **juniorji:** 1. Dolgan (Herm) 160, 2. Jager (Il) 155, 3. Doganoc (Pl) 150.

1500 m: 1. Glonar (Il) 4:27, 2. Kocutar (Pl) 4:32.2, 3. Sedej (Pl) 4:33.8.

Kopje, juniorji: 1. Vehar (Il) 47, 2. Ferjančič (Pl) 42.78, 3. Mravlje (Pl) 40.22, 4. Lubej (Herm) 35.70, 5. Habjan (Pl) 35.32, 6. Mramor (Il) 32.15.

Skok s palico: 1. Zupančič (Il) 3.20, 2. Lubej (Herm) 2.98, 3. Jeločnik (Pl) 2.98.

Skok v daljino, seniorji: 1. Sodnik (Il) 5.92, 2. Šušteršič (Pl) 5.82, 3. Smolej (Pl) 5.69, 4. Štular (Pl) 5.12, 5. Jerina (Herm) 4.93 — **juniorji:** 1. Zupančič (Il) 5.87, 2. Jager (Il) 5.74, 3. Doganoc (Pl) 5.49, 4. Šinkovec (Pl) 5.45, 5. Čuček (Herm) 5.23, 6. Guček (Il) 4.78.

400 m: 1. Šušteršič (Pl) 55, 2. Vrtovc (Pl) 56.3, 3. Smolej (Pl) 56.4, 4. Zupančič (Il) 56.5. 5. Sodnik (Il) 57.2.

Disk, juniorji: 1. Vehar (Il) 39.24, 2. Vrtovc (Pl) 32.19, 3. Dolgan (Herm) 31.80, 4. Furman (Pl) 31.78, 5. Habjan (Pl) 31.35, 6. Čuček (Herm) 29.21 — **seniorji:** 1. Merala (Pl) 37.98, 2. Lužnik (Pl) 34.22.

Moste : Slavija 2 : 2 (1 : 0)

Včeraj smo zabeležili iz drugorazrednega prvenstva le rezultat tekme med Mladiko in Vičem, ki se je končala visoko v prid zastopnikom Kodeljevega. Razen te pa je bila v nedeljo na sporedu še druga tekma, in sicer med Močani in Slavijo v popoldanskih urah na igrišču Marsa. Favorit so bile Moste, toda prišlo je drugače. Zopet enkrat se je uresničilo pravilo, da je žoga okrogla in nikoli ni mogoče že v naprej zatrdno vedeti, kdo bo zmagal. Med tem ko so po obojestransko slabi igri v prvem polčasu zastopniki Most še vodili 1 : 0, so v drugem polčasu prišli Slavijaši do močnejše sape, izenačili in odnesli z 2 : 2 Mostam dragoceno točko.

Nov svetovni rekord v metu diska

Tik koncem lahkoatletske sezone je prišla iz Milana razveseljiva vest o vrhunskem uspehu mladega atleta, ki mu je uspelo če že ne prekositi pa vsaj močno približati se svetovnemu rekordu v metu diska. Gre za 24-letnega Adolfa Consolinija, člana Oberdan Pro Patrie iz Milana, ki je v nedeljo nastopil na neki lahkoatletski prireditvi v Milanu. V vseh šestih metih je Consolini dosegel vedno daljave nad 50 m, tako da tudi njegov rekord ni slučajen uspeh. V petem metu je disk zletel celo najdlje, toda meta mu sodniki niso mogli priznati, ker je prestopil krog. Toda tudi zadnjič je dosegel izredno znamko: 53.34.

Rezultat je novi italijanski rekord, ki je skoro za dva metra boljši od starega, ki ga je branil Oberweger. Drugič je evropski rekord in je zelo verjetno, da bo priznan tudi kot svetovni rekord, če ne bo priznana boljša znamka nekega Američana. Sicer pa če Consoliniju sedaj ni uspelo zrušiti svetovnega rekorda, bo po sposobnostih, ki jih kaže, nedvomno dosegel v bližnjem času svoj vrhunski smoter.

DNEVNE VESTI

— **Pijemontski princ v Trstu.** V soboto popoldne je prispel iz Reke v Trst Nj. Vis. princ Pijemontski. Vozil se je z avtomobilom po mestu. Ljudje so ga prepoznali in so mu priredili navdušene ovacije. Pijemontski princ se je odpeljal na postajo in je ob pol 2. odpotoval proti Rimu. Na postaji so ga pozdravili prefekt Tamburini in drugi zastopniki oblasti.

— **Nemška trgovinska delegacija v Trstu.** V noči na nedeljo je prispela iz Bologne v Trst nemška trgovinska delegacija pod vodstvom dr. Heylerja. Včeraj je pregledala celo vrsto večjih trgovinskih podjetij in se sestala z zastopniki trgovinskih in industrijskih krogov. Nemški gostje so izrazili svoje občudovanje za popolno tehnično, trgovinsko in industrijsko organizacijo Trsta. Na magistratu so nemškim gostom priredili svečan sprejem. Povsod so bili nemški delegati deležni izrazov simpatij. Snoči so odpotovali v Benetke.

— **Vreme se bo ustalilo?** Po snegu preteklega tedna, ko nam je prvič zadišala bližajoča se zima, se je vreme zadnje dni obotavljalo in kazalo je, da bodo bližnji prazniki Vseh svetnikov kakor običajno mokri in blatni. Toda snoči se je docela zjasnilo in svetila je luna. K temu razvoju vremena nedvomno največ doprinaša globoko po gorskih pobočjih ležeči sneg. Snežna odeja, ki je po dolini naglo skopnela, se je obdržala po vseh višjih hribih okoli Ljubljane in pokriva n. pr. popolnoma Škofjeloško hribovje, Krim in Kurešček, na severu pa tudi Šmarno goro in Rašico. Sneg naglo ohlajuje ozračje in tako se obenem tudi vreme vedri. Zjutraj je močna slana pobelila barjanska polja, bliže proti mestu pa se je vlekla rahla megla. Zdi se, da nam bo vreme ostalo naklonjeno še prihodnjo soboto, ko bodo množice romale na grobove svojih dragih, obenem pa bo omogočilo obdelovalcem zemlje, da še pravočasno pospravijo svoje pridelke suhe v zimske shrambe.

— **Odlikovani delavci.** Na predlog Duceja je bilo s kraljevim dekretom, ki se pripravlja za objavo v smislu nasvetov posebne komisije pri korporacijskem ministrstvu, odlikovanih 124 ročnih delavcev z zvezdo za zaslužno delo. Delavci, ki pripadajo raznim tovarnam in obrtnim delavnicam po vsej Italiji, so se izkazali za posebno zaslužne v svoji stroki s svojim zvestim delom ali v svojem dolgem službovanju.

— **Izvoz na Hrvaško.** Pristojne italijanske in hrvatske oblasti so se sporazumele za izvoz blaga, ki prihaja v poštev v smislu ukrepov, ki veljajo v eni ali drugi državi, kolikor je bilo blago že plačano v okviru kompenzacijskega računa med Italijo in bivšo Jugoslavijo, a ga zaradi nastalih razmer ni bilo mogoče odposlati. Italijanski interesenti bodo lahko za take vrste blaga zaprosili pri pristojnih oblasteh za običajna izvozna dovoljenja.

— **Svetovni pridelek bombaža.** Newyorška borza ceni svetovni pridelek bombaža v letu 1940./41. na 30.13 milijonov bal v primerjavi s 27.38 milijonov bal v prejšnjem letu. Povečal se je pridelek v Braziliji, Indiji in Sovjetski zvezi. Po podatkih rimske agencije za gospodarske vesti je znašal pridelek bombaža l. 1940./41. v posameznih državah, kakor sledi: v Zedinjenih državah 12.4, v Braziliji 2.6, v Kitajski in Mandžuriji 1, v Egiptu 5, v Indiji 5, v Sovjetski zvezi nekaj nad 4, v ostalih državah pa nekaj nad 3 milijone bal bombaža.

— **Vojna odškodnina oškodovancem v Albaniji.** Albanski službeni list je objavil odredbe o vojni odškodnini, ki se bo izplačala odškodovancem na albanskem ozemlju. V poštev prihaja tudi sleherna indirektna škoda. Odškodnina se bo izplačevala le fizičnim in juridičnim osebam, ki so italijanske ali albanske državne pripadnosti. Za nepremičnine se bo izplačevala odškodnina v znesku, kolikor je znašala meseca oktobra 1940 vrednost nepremičnine, ki je bila pozneje poškodovana. Država pa bo lahko mesto odškodnine v gotovini nadomestila škodo tudi s stroji, blagom, pohištvom itd., kolikor je bil prizadeti oškodovanec oškodovan prav za tako blago. Za denarne izgube ne bo odškodnine.

— **2000 delavcev iz Karlovca pri Poglavniku.** Pod vodstvom karlovškega velikega župana se je včeraj mudilo 2000 delavcev in delavk iz Karlovca v Zagrebu. V zgodovinski dvorani hrvatskega sabora jih je sprejel Poglavnik, ki jih je kratko nagovoril. Delavci so mu priredili tople ovacije.

— **Hrvatska parobrodna družba.** V hrvatski trgovinski register je bila vpisana parobrodna družba Topič z delniškim kapitalom 14.400.000 kun. Družba bo imela lastne parnike.

— **Nesreče.** Včeraj so bili zopet prepeljani v ljubljansko bolnico številni ponesrečenci. 2letni sin pos. iz Kompolja pri Ribnici, Jože Krambovec, si je pri padcu čez prag zlomil levico. — Včeraj se je zopet pripetila tramvajska nesreča. Pred glavnim kolodvorom je prišla popoldne pod tramvaj 37 letna služkinja Marija Vidic. Potolčena je po telesu in bo kmalu zdrava. — Jernej Artač, 9 letni sin posestnika iz Kozarij, bo prišel najbrž ob levo oko. Na paši ga je brat švrknil z bičem po očesu in mu ga presekal. — Dionizij Grad, 45-letni vlakovodja drž. železnic, je stopil tako nesrečno z vlaka, da si je zlomil nogo.

Vinska letina v Franciji

Letošnja vinska letina v Franciji je bila srednja. Izgube v hrauitski oblasti so bile nadomeščene z boljšo letino v drugih krajih, posebno v oblasti Gar, Vaucluse, Chateauneuf, Cairanne, Tain in ob rekah Ardeche in Drome, kjer je bila letina dobra. Po novi letini bo imela Francija dovolj vina za domačo porabo in za izvoz. O kakovosti novega vina pa še ni mogoče govoriti.

Kolo na jadro

V Kodanju je te dni zbudil veliko pozornost mlad danski inženjer s svojevrstnim kolesom. Pod sedlo si je pritrdil manjši radijski aparat, na krmilo pa je pritrdil jadro, s katerim se mu je posrečilo izrabiti sleherno sapo in doseči po 15 do 18 km brzine, ne da bi kolo sam poganjal. Jadro pa se lahko preuredi tudi tako, da ga docela obvaruje pred vetrom. Kolo tehta 19 kg. Inženjer namerava pričeti z izdelovanjem takih koles v serijah. Prodajal jih bo na Danskem in na Švedskem, kjer že sedaj odpadeta po dve kolesi na vsakih 5 prebivalcev.

Pred vrati gasilcev je gorelo

V Barceloni se je oni dan vnel tramvaj pred vrati Gasilskega doma. Požar je nastal zaradi kratkega stika v trenutku, ko je vozil tramvaj mimo gasilskega doma. To je bila sreča v nesreči. Čeprav ni bilo težko pogasiti požara, je nastala precejšnja škoda. Kratek stik je namreč tako pokvaril mehanizem tramvaja, da se vrata niso dala opreti in potniki so bili zaprti v gorečem vozu. V splošni zmešnjavi in strahu so razbili okna in poskakali na ulico. Pet potnikov je bilo ranjenih.

Drzna tatvina

Iz Kaire poročajo o drzni tatvini v podzemlju egiptskega muzeja, kjer so bili spravljeni dragoceni predmeti iz groba Faraona Psuenne. Tatovi so vdrli v muzej ponoči in nihče jih ni motil. Del muzeja pod zemljo namreč sploh ni imel straže, ker je uprava mislila, da je povsem varen. Tatovi so povzročili ogromno škodo.

Splošen zdravniški pregled bolgarskih šolarjev

Z začetkom šolskega leta so odredile oblasti v Bolgariji tudi splošen zdravniški pregled vse šolske mladine. Posebno temeljito morajo zdravniki pregledati učence in učenke prvih razredov. Tako bodo zdravniki zbrali zanimivo statistično gradivo, ki bo služilo za sistematično zdravniško nadzorstvo nad šolsko mladino v Bolgariji.

MALI OGLASI

Makulatur ni papir

proda uprava »Slovenskega Naroda«, Ljubljana, Puccinijeva ul. 5

MAŠČOBNA HRANA

je telesu nujno potrebna. Te danes ni. Pa vam bo vseeno zalegla, če pijete redilno in vitaminov polno **Ambroževo medico,** katero dobite le v MEDARNI, Ljubljana - Židovska ulica 6. 1752

SCIATICA — ISHIAS

Il Dottore DE FERRARI darà informazioni sulla cura del Dottore MUNARI DI TREVISO per l'artritismo e reumatismo a chi ne avesse interesse, ricevendo

dalle 9 alle 12
e dalle 15 alle 17
presso l'Hotel Union a Lubiana

dal 16 Ottobre 1941-XIX

Dr. DE FERRARI bo dajal informacije o zdravljenju artritisa in revmatizma po metodi dr. MUNARI-JA iz TREVISA vsem, ki se za to zanimajo ter bo sprejemal

od 9. do 12.
in od 15. do 17.
v Hotelu Union v Ljubljani

od 16. oktobra 1941 dalje

Cordial Campari... un magico nome che è ripetuto ogni giorno in tutte le lingue del globo; un soave liquore che rianima nelle avverse circostanze, ed esalta nelle ore liete.

DAVIDE CAMPARI & C. - Milano, Via Manzoni 19

CORDIAL CAMPARI liquor

Cordial Campari... čarobno ime, katero ponavljajo vsak dan v vseh jezikih sveta; lahek liker, ki v neprijetnih okoliščinah poživlja in v veselih urah navdušuje.

DAVIDE CAMPARI & C. Milano, Via Manzoni 19

Kaj vse mora gospodinja vedeti

Gospodinja se mora neprestano šolati in vsak dan polagati izpit — Gospodinje bi potrebovale strokovno posvetovalnico

Ljubljana, 28. oktobra

Moški nismo vselej pravični tudi do gospodinj. Sredi svojih skrbi radi pozabljamo, da je v skrbeh tudi kdo drugi. Sicer si sleherni mož želi dobro gospodinjo, vendar le redki upoštevajo ter spoštujejo gospodinjstvo kot posebni poklic. Zdi se jim, da bi morala biti sleherna žena dobra gospodinja, kakor da si je lahko mimogrede pridobiti vse znanje, izkušnje, smisel za varčnost in podjetnost, spretnost v nakupovanju in izbiranju blaga, obvladanje umetnosti gastronomije, ljubezen do dela, tudi precej nehvaležnega in težkega... Kaj bi naštevali, vsega niti gospodinja sama ne ve našteti, ki pa mora vse to vedeti in znati, ne le naštevati. Da, gospodinjstvo je poklic. Lahko bi ga imenovali »strokovni poklic«, to se pravi, kdor se mu posveti, mora biti pravi strokovnjak stroke, ki posega v neštete panoge dela in znanja.

ŠOLA JE TEŽKA...

Poznamo sicer vrsto gospodinjskih šol; gospodinjska šola je že ljubljanska, kjer se bodoča gospodinja nauči vsaj malo računati, če ima sploh kaj talenta za matematiko. Precej teorije pridobe dekleta tudi v meščanskih šolah. Prave gospodinjske šole obiskujejo le redke bodoče gospodinje. Nekatere med njimi se posvete službi v večjih podjetjih, velikih kuhinjah ali pri bogatih zasebnikih. Šolane gospodinje navadno lahko zlezejo v zakon. Toda večina gospodinj se začenja učiti šele v zakonu; šele ob nastopu svojega poklica se začenja pripravljati nanj; vajenska doba se začne, ko bi naj bila gospodinja že izučena. Tudi v tem primeru velja, da je najboljša šola življenje, praksa. Toda življenjska šola traja najdalje. Gospodinja se ne izuči nikdar dovolj, kar gospodinje same rade priznajo, čeprav hočejo veljati kot izkušene. V tej šoli je pa uboga gospodinja navadno prepuščena sama sebi. Skuša si pomagati s kuharskimi knjigami, gospodinjskimi nasveti, ki jih objavljajo ženski listi in dnevniki, išče nasvetov pri tovarišicah... Mlade gospodinje včasih uče kuhati celo možje. Sicer so pa možje vselej vsaj kritiki gospodinjskega dela, če ne stalni predsedniki izpitne komisije za gospodinjske izpite. Možje seveda vedo navadno vse bolje kakor gospodinje, vendar je pa njihovo znanje kmalu izčrpano, ko se gospodinje začno obračati z vprašanji za nasvete.

NAJLAŽJE JE KUHATI

Med vsem tem, kar mora gospodinja vedeti in znati, je kuharska umetnost sama na sebi najlažja. Težje so priprave, ki jih je treba opraviti na trgu in drugje. Ko so gotove priprave, ni posebna težava postaviti lonca na štedilnik. Seveda pa mora biti vsaka popolna gospodinja tudi dobra kuharica. Če zna gospodinja kuhati, je njena umetnost prava alkimija; dela prave čudeže, saj zna pripraviti iz zelenjave pečenko, iz sočivja poslastice, ki jim ne veš niti nikdar pravega imena, zna najti nadomestke in surovine, ko bi mož že zdavnaj obupal. Gospodinja postane prava stvariteljica. Možje navadno ne znamo presoditi ter preceniti njihovega dela na samih sadovih truda, ko jih dobimo predse na mizo. Govorimo seveda o dobrih gospodinjah. Toda mnogo je gospodinj, ki tudi žele biti dobre, ki bi tudi rade polagale izpite dan za dnem s takšnim uspehom v svojih družinah. Pogosto jim spodleti. Kdo jim naj pomaga v težki nalogi, kdo naj svetuje? Mož ne čuti druge dolžnosti, kakor da poseže v žep ter financira gospodinjsko udejstvovanje. Toda že to je marsikomu preveč; pravi, da je vse opravljeno že s tem, če gospodinji izročiš denar, češ, kuhati ni nobena umetnost, ko stroške krije drugi. Vendar slone na gospodinji vsaj trije ogli hiše, kajti nič ne pomaga, če je mož še tako dober blagajnik, a žena slaba gospodinja, ki ne zna obrniti v prid denarja.

NE LE SKRB ZA PREHRANO

Gospodinji pa navadno ni prepuščena le skrb za prehrano družine. Gospodinja mora biti domači družinski zdravnik za telesne pa tudi duševne bolezni, mora skrbeti, da je družina primerno oblečena in obuta, čeprav sama ne daje denarja za nakupovanje, in skratka, mora skrbeti za ravnotežje doma v gmotnem in duševnem pogledu. Biti mora vzgojiteljica, bolniška sestra, kuharica, služkinja, šivilja, mati in žena — vse v eni osebi. Vse to pa ne velja za poklic in ne kot stroka. Gospodinjstvu niti med vojno, ko je njeno delo še tem težje in tem važnejše, ne priznavamo vselej tistega pomena, ki ga ima. Sicer včasih vprav dežuje nasvetov za gospodinje, dan za dnem lahko čitate kuharske recepte, ki bi jih naj gospodinja šele vse preizkusila, knjige in listi, namenjeni gospodinjam, se nudijo, društva prirejajo predavanja in tečaje, razstave. Pri vsem tem in povsod se naj gospodinja uči. Morala bi pa imeti dovolj razsodnosti, da bi znala presoditi, kaj res lahko njeno znanje obogati in kaj bi jo le zmedlo. Dolga je pot do gospodinjske samostojnosti in mnoge izkušnje je treba drago plačati, včasih tudi z grenkimi solzami in dolgim, čeprav tihim trpljenjem.

KDO JE RES ZANESLJIV SVETOVALEC?

Tudi najboljša gospodinja potrebuje od časa do časa dobre nasvete. Vsega gospodinja vendar ne upa preizkusiti in tvegati na svoji koži. Tako n. pr. gospodinja utrpi hudo škodo, če neprevidno preizkusi kuharski recept, ki ga ne pozna dobro. Gospodinje se navadno oprimejo kuharskih receptov, ki jih zvedo od dobre kuharice. Uporabljajo tudi recepte, ki jih objavljajo listi in knjige, vendar se jih oprimejo šele, ko jih dobro preizkusijo in se izkaže, da so res dobri. Toda, kaj vse mora gospodinja še vedeti in znati! Kako je treba konzervirati in shranjevati živila; kako skrbeti, da bodo obleke, čevlji, pohištvo, ostali ohranjeni čim delj, toda ne le ohranjeni, temveč lepi kakor novi; kaj in kako naj uspešno pridelujejo na zelenjadnih vrtovih; kako je treba rediti domače živali; kako je treba popraviti to ali ono pokvarjeno gospodinjsko pripravo; kako čistiti ter vzdrževati kovinske predmete; kako delati iz starih oblek nove; katera domača zdravila so priporočljiva pri raznih obolenjih in kako jih je treba uporabljati; kaj in kako je treba ukreniti ob raznih nesrečah, n. pr. izbruhu požara, ob ranitvah itd. Res, gospodinjsko znanje bi moralo biti enciklopedično. Morala bi dobro poznati ves material, ki ima z njim opravka pri svojem delu, poznati dobro vsaj ustroj štedilnikov in peči v zvezi z dimniki in celo pravilno ogrevanje stanovanja je umetnost svoje vrste; morala bi se razumeti nekoliko na elektrotehniko, da bi znala zamenjati vsaj varovalke in ravnati previdno z električnimi pristroji. Kdo naj vse to našteje? In kdo naj nudi vse to znanje gospodinji, kdo ji naj zanesljivo in hitro svetuje v raznih zadevah, ki niso le zgolj gospodinjskega, temveč strokovnega značaj posameznih tehničnih in drugih strok?

POTREBOVALE BI POSVETOVALNICO

Nalogo gospodinjskih posvetovalnic opravljajo že v veliki meri posamezna društva. Toda tudi v najboljšem strokovnem društvu gospodinja ne more vselej dobiti primernih nasvetov in društvo tudi ne more biti svetovalnica sama na sebi. Tudi najbolj izkušene gospodinje so včasih v zadregi, ko jih vprašujejo za nasvete mlajše poklicne tovarišice. Vsega znanja si gospodinja tudi ne more pridobiti na predavanjih in ne iz knjig in časopisja, že zato ne, ker pogosto ne utegne čitati in ne obiskovati predavanj. Tako bi gospodinje potrebovale neko centralo, pribežališče, kamor bi se lahko obrnile po nasvete v vseh primerih. Takšna strokovna posvetovalnica bi bila lahko ustanovljena pod okriljem tega ali onega ženskega društva ali bi jo pa ustanovil poljeten posameznik, ki bi pa seveda ne imel lahke naloge. Gospodinje same, ki bi sodelovale v takšnih posvetovalnicah, bi seveda ne znale vsega in pogosto bi morale poklicati na pomoč strokovnjake te ali one stroke. Posvetovalnica bi morala biti seveda dobro založena z vsemi pripomočki, knjigami, izrezki iz časopisja, z zapisanimi posebej zbranimi navodili ter nasveti za gospodinjstvo. Vse gradivo bi pa moralo biti praktično, pregledno urejeno, da bi bilo vse takoj pri rokah. Gospodinjska posvetovalnica bi bila nedvomno zelo potrebna ter bi imela vedno dovolj dela, tako da bi lahko uspešno poslovala, zlasti če bi bila res dobra. Izdajala bi pa lahko hkrati dobre publikacije, če ne celo redno strokovnega gospodinjskega glasila. Morda se prejšnje čase ni kazala tako potreba po gospodinjski posvetovalnici, čeprav je bila potrebna tudi tedaj, vsekakor je takšna posvetovalnica potrebna vedno, ne le med vojno.

Razmišljajte o predlogu! Podjetnih ljudi je med nami dovolj in tudi društva imajo mnogo spretnih, delavnih delavk, ki bi se lahko oprijele podobne naloge.

Italijansko gospodarstvo na pragu zime

V vsem je bilo prilagodeno razmeram in zahtevam vojnega časa

O koncu septembra je Duce izjavil v ministrskem svetu, da letošnja letina v Italiji ni izpolnila vseh nad. In zato je bilo treba racionirati kruh in sicer po 200 gramov na vsakega prebivalca z dodatnimi krušnimi kartami za 100 gramov za delavce in še za 100 gramov za težake. Že prej so bile racionirane v Italiji testenine in s tem je bilo dano jamstvo, da bo država preskrbljena z moko in pecivom skozi vse leto. Tudi koruza in krompir v Italiji letos nista obrodila tako dobro kakor lani. Pač bo pa letos v Italiji dobra vinska letina. Leta 1939. je pridelala Italija 42-200.000 hektolitrov vina, lani 31.000.000 letos ga bo pa okrog 37.000.000. Italijanska vlada je na novo uredila trgovino z vinom in maksimirala cene. S tem je dano jamstvo, da se bo vinska trgovina razvijala nemoteno.

Takoj po žetvi so začeli italijanski kmetovalci sejati ozimino, vlada jim pomaga z nasveti in dejanji. Agrarni inspektorati omogočajo sejati zgodnejše vrste pšenice, obenem pa skrbe za dobro seme in vzpodbujajo kmete, naj obdelajo vso rodovitno zemljo. Kmetovalcem je bilo zagotovljeno, da bodo lahko prihodnje leto dobro vnovčili svoje pridelke, obenem jim bo pa plačevala država posebno premijo 200 lir od vsakega hektarja obdelane zemlje. To je kmete še bolj vzpodbudilo, da so posejali mnogo ozimine. Zanimiva je pri tem pomoč države južnoitalijanskemu poljedelstvu, ki mora delati v težjih razmerah. Premija za zgodnje vrste pšenice bo znašala v južni Italiji 40 v severni pa 20 lir. S tem niso samo izravnane pridelovalne razmere v poljedelstvu, temveč se uvaja tudi sistem diferenciranih cen žita v Italiji. Pšenica ostane temelj italijanskega žitnega gospodarstva. Letos so je posejali kmetovalci še več kakor lani.

Dočim je začetek novega italijanskega agrarnega leta v znamenju poglobljene državne inicijative so prišle tudi industrijske sirovine pod poostreno kontrolo, ki jo izvršujejo državni organi nad vsemi industrijskimi podjetji. Temelj vsakega industrijskega dela so zaloge premoga in železa. Premog dobiva Italija izključno iz Nemčije, razen 3 milijonov letno, ki ga pridobi doma. Železne rude uvaža le malo iz tujine, ker ima bogate rudnike doma. Preskrba industrije s premogom in železno rudo je zagotovljena.

V notranjem vojnem gospodarstvu je prešla Italija zdaj z veliko odločnostjo k totalni ureditvi konzuma. V septembru in oktobru se je razširilo racioniranje na kruh, pecivo vseh vrst, mleko, sir, krompir, mesne konzerve in večino tekstilnega blaga. Sistem racioniranja pa kaže v Italiji prožnost, dočim so bile uvedene za kruh krušne karte, za tekstilno blago pa nakaznice po točkah, veljajo za mleko seznami odjemalcev. Po možnosti se oblasti ozirajo tudi na krajevne običaje, dočim se mora prebivalstvo Rima zadovoljiti mesečno z 1.6 kg krompirja, ga dobe prebivalci drugih pokrajin več. Preskrba z mlekom se ravna večinoma po krajevnih razmerah. Nova omejitev v konzumu se pričakuje od prisilne prijave vseh nakupov nad 20 lir.

Vse te ukrepe dopolnuje še povečana aktivnost državne finančne politike. Houssa na italijanskih borzah je bila ustavljena deloma z večjimi davčnimi dohodki od borznih dobičkov, kar gre zdaj na račun prodajalcev in sicer 20%, na račun kupcev pa 4%. Uvedena je bila splošna dolžnost, da se morajo delnice glasiti na ime, kar bo gotovo preprečilo mnogo borznih špekulacij. Vrednost delnic je zopet padla na stopnjo odgovarjajočo notranji vrednosti delnice. V tem obsegu je bil konsolidiran že velik del industrijskih vrednot. Ob takih izgledih se je morala država odločiti za razpis drugega vojnega posojila v obliki 5% blagajniških zapisov z 9 letno dobo odtoka in premijskim žrebanjem pri tečaju 97.50. Nad 20 milijard lir vpisanega drugega vojnega posojila je dokaz velike življenjske sile Italije.

Obnovite naročnino!

Artiglierie italiane di medio calibro battono le posizioni nemiche di Tobruch — Italijansko topništvo srednjega kalibra obstreljuje sovražne postojanke v Tobruku

Izreki

Zakonska ljubezen je bila baje edina, ki je Ludvik XV. ni trpel.

Ženska zagonetka? Morda, toda samo za tiste, ki si upajo iskati v nji smisel.

Zakaj psihotehnični zavodh ne razširi polja svojega delovanja? Saj so vendar na svetu moški s prirojeiim talentom za zakonsko življenje, ki bi potrebovali spričevala.

Ženina dota sicer ne prinese možu popolne sreče, v nesrečo ga pa tudi ne pahne.

Ženske imajo zdravje koreninic, ne umirajo od ljubezni samo enkrat.

Kako nastane gramofonska plošča

Ateljeji, kjer preizkušajo gramofonske plošče, so v marsikaterem pogledu podobni ateljejem radijskih postaj. Tudi tu imata glavno besedo mikrofon in ojačevalna naprava, od koder je napeljan slab električni tok v sobo, kjer prestrezajo zvok na tenko voščeno ploščo, ki jo je treba držati pri stalni temperaturi okrog 30°. Na ploščo se zarisujejo tenke zareze, ki jih kontrolirajo tudi z mikroskopom. Kakor v radijskem ateljeju mora tehnik tudi tu primerjati prestreženi glas, da odmeva potem z gramofonske plošče točno tako kakor je odmeval prvotno.

Izdelano voščeno ploščo najprej previečejo s tenko kovinasto plastjo. Prvotno so delali to galvanoplastično, zdaj pa že uporabljajo katodno razpršitev srebra. Na voščeni plošči se nabere samo nekaj miljontink milimetra debela plast srebra. Tako prirejene voščene plošče pridejo v galvanične kopeli, kjer se nebere na njih 1 mm debela plast medi. To je že matrica bodoče gramofonske plošče. Iz nje napravijo negativ in šele iz negativa izdelajo nove matrice, ki se uporabljajo za odtiskavanje gramofonskih plošč.

Nemščina na bolgarskih srednjih šolah

Na bolgarskih srednjih šolah si morajo dijaki izbrati za obvezni predmet en tuj jezik. Večina dijakov se je odločila za nemščino. Zdaj so pa nastale težave, ker v Bolgariji ni dovolj profesorjev nemščine, dočim bo ostalo na drugi strani mnogo profesorjev angleščine in francoščine brez službe.

Kokoš, ki nese rdeča jajca

Kokoši neso zdaj bela jajca. Le o pticah vemo, da neso pisana. V madžarski vasi Ternavari pa imajo kokoš, ki nese karminsko ali celo vijoličasto rdeča jajca. Neki veterinar je ugotovil, da prihaja barva njenih jajc od neke snovi, ki jo je morala požreti in ki je prodrla po krvi v ostenje jajčnice, ki to snov absorbira.

Nove oddajne postaje v Rumuniji

Rumunska radijska družba je objavila svoj glasbeni program, ki obsega tudi razširjenje stare radijske postaje v Bukarešti na 120 kw. Poleg tega nameravajo v Rumuniji zgraditi močno kratkovalovno postajo, dve močni oddajni postaji in na severovzhodu in jugozapadu in končno še moderno urejen in opremljen Dom radija. Stroški za vsa ta dela bodo znašali več sto milijnov lejev.

Najvišje cene cvetja in vencev

Ljubljana, 28. oktobra

Visoki Komisarijat za Ljubljansko pokrajino je 25. t. m. s svojim odlokom VIII/2, št. 1262/1. določil naslednje najvišje dopustne cene za cvetje in vence v Ljubljani:

Šopek z najmanj 8 komadov preprostih, negojenih doma pridelanih krizantem 3 lire; cvetovi žlahtnih pri domačih vrtnarjih v toplih gredah gojenih krizantem po velikosti 3 do 6 lir posamezni cvet; cvetovi žlahtnih krizantem, ki so jih umetno vzgojili zasebniki in okoličani, največ 3 lire za cvet; vejica mahonije, dolga 30 do 50 cm 0,50 lire; vejica mahonije dolga nad 50 cm 1 liro; navadni zeleni kmečki venci po velikosti 3 do 5 lir. Te cene veljajo v Ljubljani do ponedeljka 3. novembra zvečer ter morajo imeti vsi venci, šopki in cvetje ter sploh vsi izdelki iz cvetja in zelenja tudi na živilskem trgu vedno označene cene.

Mrakovo gledališče

Ljubljana, 28. oktobra

Resnično gledališko umetnost ljubeče občinstvo je v nedeljo popoldne napolnilo prostrano frančiškansko dvorano. Na svoj račun so prišli tudi tisti, ki niso verovali v uspeh te tragedije in ki so bolj iz navade kakor pa iz resničnega zanimanja šli v gledališče.

Kakor vedno doslej se je tudi ta Mrakov nastop vršil pod geslom: Spisal, režiral in igral. Tragedija »Slovnostni Finale« zajema snov iz odlomka življenja velikega Rusa Pjotra Iliča Čajkovskega. Ivan Mrak se je za ta nastop še posebno pripravil, kar mu je v veliki meri omogočila izredno posrečena sestava njegovega sedanjega gledališkega osebja. Danes je Mrakovo gledališče premostilo svojo največjo oviro: pomanjkanje sposobnih igralk. Nove igralke, ki so se predstavile občinstvu prav v tej tragediji so pokazale tako igro, kakršne ni nikdo pričakoval. Glavno vlogo tragedije Čajkovskega je igral Mrak sam. Njegova igra je od začetka do konca bila zelo prepričevalna

Tragedija »Slavnostni Finale« obsega pet slik. Vsi igralci so svojo igro nenavadno učinkovito podajali in so bili na višini od prvega do zadnjega prizora. Tudi vloge je Mrak zelo posrečeno porazdelil. Kakor je Rajnerjeva odlično podala lik Me. Mele, tako je Dolinar naravnost strahotno živo podal mržnjo, zavist in ostale slabosti Silotija; prav tako verno je Tina Leonova igrala tragično življenje umetnice Jevgenije Aleksandrovne, Gorjup Vladimirja, Planinova njegovo zaročenko, Venišnik natakarja in Poniklvarjeva Dunjuško. Odlična je bila režija. Navdušenje občinstva, ki je sledilo vsakemu prizoru in ki je proti koncu ponovno zahtevalo igralce na oder je najboljši dokaz, da je Ivan Mrak po svoji težki in nenavadno trnjevi poti dosegel priznanje in uspeh. Mrak si je končno priboril pot v lepšo bodočnost.

-mlr.

Obnovite naročnino!

PROKLETSTVO DEMANTA

63

Roman.

— Vi?

— Da, jaz.

— Vse življenje bi vam bil hvaležen za to... Ali pa govorite resno?

— Pa še kako resno!

— Oh, pojasnite mi to.

— Pozneje... Zaenkrat je potrebno, da mi storite uslugo.

— Z največjim veseljem, samo če morem. Za kaj pa gre?

Za hip sem okleval, potem sem se pa približal njegovi postelji in ga vprašal:

—Ali delate vsak dan v čevljarni?

— Da, vsako popoldne.

— Dobro, zdaj pa poslušajte, kaj vam povem.

— Poslušam vas.

— Ali bi mogli najti čevlje, ki imajo na podplatu številko 33 in mi jih prinesti sem?

— To bo zelo težko, vendar pa hočem poskusiti. Ali vam je mnogo ležeče na tem, da dobite nazaj svoje čevlje?

— Da, kajti z njihovo pomočjo bova lahko pobegnila od tod.

— Je li to mogoče?

— Zagotavljam vas, da je.

— Obljubim vam, da bom poskusil, toda težko je skriti par čevljev. Morda bi lahko zaenkrat prinesel samo enega.

— Če bi storili tako, prinesite desni čevelj.

— Velja!

III.

Strahoten privid

Kmalu sem obžaloval, da sem bil tako zaupljiv, toda kocke so bile vržene.

Sicer pa — česa naj bi se bal?

Bili sta samo dve možnosti. Moj sojetnik pride do mojih čevljev ali pa se mu bo poskus izjalovil... Gotovo mu ne pride na misel pogledati v desno peto. Bati sem se moral samo tega, da bi se ne dal zasačiti. Toda moj tovariš bo pač znal odvrniti od sebe pozornost paznikov. Čim bom imel svoje dragocene čevlje, sem razmišljal, vzamem iz pete demant in ga skrbno skrijem kje v svoji celici.

O načrtu pobega bom razmišljal pozneje. Zaenkrat je bilo glavno dobiti nazaj demant.

Ah, s kolikim veseljem se ga bom zopet dotaknil. — Kako srečen bom, ko ga bom mogel ogledovati v svoji celici pri luči, goreči blizu postelje. To pot sem bil prepričan, da mi ga ne bo nihče vzel, ker ga bom dobro skril.

Zdelo se mi je, da bom lahko brez godrnjanja prenesel vse in da bom celo z največjim veseljem poganjal kolo, samo da dobim nazaj svoj demant.

Gotovo bo to prvi primer, da bo kaznenec-milijonar poganjal readingsko kolo.

A če bo pobeg izključen, ali bom našel v sebi toliko moči, da bom mogel še štiri leta prenašati muke prisilnega dela?

Vsak dan sem hrabril svojega sojetnika, ki se je pisal Crafty ,sleherni dan sem mu namignil na najin bodoči pobeg. Držal sem mu neprestano sladkorček pred usti in mož je bil pripravljen poskusiti vse, da bi se polastil mojih čevljev.

Toda čas je hitel in vedno bolj se je bližal trenutek, ko bi moral zapustiti bolnico in se vrniti v svojo celico. Crafty pa še ni bil dosegel nobenega uspeha.

Končno, dan pred mojim odhodom iz bolnice, mi je dejal Crafty zvečer po povratku iz delavnice:

— Zdaj vem, kje so vaši čevlji, ne morem pa priti do njih, ker so zaklenjeni v omari.

— Zlomite ključavnico.

— Na to niti misliti ne morem. Sicer je pa ključavnica tako velika, da bi jo lahko zlomil samo orjak.

— Če je tako, pa ostanete tu še dve leti in jaz štiri, — sem dejal in se delal razočaranega... Torej vam ni nič ležeče na tem, da bi zopet videli svojo Maisio.

— Da-li mi je kaj ležeče na tem! Kako me morete vprašati kaj takega? Saj nepopisno hrepenim po nji.

— Če je tako, pa le pogum in zvijačo pokličite na pomoč. Ah, če bi mogel jaz priti v delavnico, vas zagotavljam, da bi mi ključavnica ne bila nobena ovira.

— Ne mogli bi je zlomiti, o tem sem prepričan.

— Če ne, bi pa preizkusil drugo sredstvo.

— Radoveden sem, kakšno.

— Kje so čevljarske delavnice?

— Kako, vi tega ne veste? Tu pod nama.

Najin pogovor je bil s tem končan.

Čez dva dni sem bil zopet v svoji celici in moje upanje je splavalo po vodi.

Pri vsem svojem pogumu Crafty ni mogel doseči zaželenega cilja.

Preden sva se ločila, mi je stisnil roko, rekoč:

— Storil sem vse, kar sem mogel. Še enkrat hočem poskusiti, toda povejte mi, kaj bi moral storiti, če bi prišel do vaših čevljev.

Nisem imel časa odgovoriti na to vprašanje, kajti paznik je bil že stopil k meni, da bi me odvedel.

Po povratku v svojo celico sem se zatopil v mračne misli. Kako nepreviden sem bil, da sem zaupal Craftyju poslanstvo, ki se ni moglo končati dobro. Crafty je bil zmožen storiti neumnost, polastiti se vendarle čevljev v nadi, da najde tako eno izmed pomožnih sredstev, ki služijo kaznencem za razbijanje ključavnic in zapahov njihovih celic.

Pri vsem tem Craftyja nisem dobro poznal. Kaj pa, če je spadal med tiste vohune, ki jih nastanijo pazniki nalašč blizu drugih kaznencev, da spravijo iz njih zaupne informacije? Kaj če bi Crafty izpregovoril?

Urejuje: Josip Supančič — Za Narodno tiskarno: Franc Jeraj — Za inseratni del lista: Oton Christof — Vsi v Ljubljani